

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ας αγωνισθούν μέχρις ότου πετύχουν τον εξαίρετο αυτό στόχο. Εμείς όπως πάντα θάμαστε στο πλευρό τους.

ΑΜΕΣΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

Σε άλλη στήλη δημοσιεύουμε επιστολή επισκέπτη ο οποίος επισημαίνει άμεσο κίνδυνο στο δρόμο προς Κήπους από την κατάρρευση βραχώδους τμήματος.

Και άλλοτε είχαμε ασχοληθεί με τη φθορά που έχει υποστεί η περιοχή, από την κακή χρήση των εκρηκτικών, πάνω από την τρίτοξη γέφυρα ΠΛΑΚΙΔΑ, που με την πάροδο του χρόνου χειροτερεύει, χωρίς η αρμόδια υπηρεσία να ενδιαφερθεί τότε και να απαιτήσει από τον εργολάβο κ. Λέφα (αν ενθυμούμεθα καλά) να εκτελέσει όσες εργασίες επιβάλλονταν για την αποφυγή του κινδύνου που παρουσιάζεται και θα αυξάνει στο μέλλον.

Παρακαλούμε τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νο-

μαρχίας να επισκεφθεί την περιοχή και να εξετάσει τη δημιουργημένη κατάσταση και ας μας γνωρίσει πως θα αντιμετωπίσει το θέμα.

ΕΝΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Η Νομαρχία πρέπει να προγραμματίσει για τον επόμενο χρόνο τη διάνοιξη των σημείων που θα ενώσουν το οδικό μας δίκτυο. Υπόσχεση που είχε δοθεί προ τριετίας και που ούτε στον προγραμματισμό της δεν έχει ακόμη συμπεριληφθεί.

Εκατοντάδες ξένοι τουρίστες αγανακτούν, όταν διαπιστώνουν ότι για μια διαδρομή λίγων χιλιομέτρων, είναι υποχρεωμένοι να κάνουν 30, 40 ή 50 χιλιόμετρα. Πράγμα απαράδεκτο σε ένα χώρο με πυκνή τουριστική κίνηση. Δεν μπορεί η Νομαρχία να διαθέσει 2-3 προωθητήρες για τη διάνοιξη. Προηγουμένως ο Νομάρχης μας έπρεπε... «να σας ανοίξω το δρόμο και ύστερα να μου ζητάτε

να τον ασφαλτοστρώσω».

Ελπίζουμε ότι ο νέος μας νομάρχης, σα στρατιωτικός, θα γνωρίζει καλύτερα από κάθε άλλο τη σημασία της ένωσης του οδικού δικτύου, σε σημεία που ενώνουν γεωγραφικούς χώρους, όπως π.χ. ΑΡΙΣΤΗ — ΤΣΕΡΒΑΡΟΣΟΥΔΕΝΑ, ένωση Κεντρικού και Δυτικού Ζαγορίου, ΜΑΚΡΙΝΟ — ΕΛΑΤΟΧΩΡΙ Ένωση Κεντρικού και Ανατολικού και ΒΥΣΣΟΧΩΡΙ — ΠΑΔΕΣ που θα ενώσει το Κεντρικό Ζαγόρι με την επαρχία Κόνιτσας (εκεί έχει γίνει η γέφυρα πριν γίνει η... διάνοιξη).

ΕΠΙΒΛΑΒΗΣ ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΣ

Με λύπη μας διαπιστώσαμε, στη σύσκεψη που έγινε στο Τσεπέλοβο, ότι συμπατριώτες, από υπερβολική ίσως αγάπη προς το χωριό τους, ενεργούν παρασκηνιακά ώστε να συγκεντρωθούν στο χωριό τους, όσο το δυνατόν περισσότερες από τις υπηρεσίες που λειτουργούν στο Ζαγόρι. Καταγγέλθηκε μάλιστα ότι συγκεντρώνουν και υπογραφές.

Οι παρασκηνιακές αυτές ενέργειες είναι σοβαρό σφάλμα, γιατί η αποδυνάμωση κοινοτήτων θάχει αποτέλεσμα την ερήρωσή τους. Ποια θάνα η τύχη του Ζαγορίου εάν μείνουν 4-5 κοινότητες ζωντανές και οι άλλες ερημώσουν; Νάναι σίγουροι ότι σύντομα την ίδια τύχη θάχουν κι εκείνες.

Το Ζαγόρι θα ξαναβρεί την αίγλη του και θα ζήσει μόνο εάν η ανάπτυξη καλύψει όλη την περιοχή.

Τοπικισμός θα δικαιολογητό αν η κίνηση κατευθύνετο προς τη Διοίκηση για την ίδρυση νέων υπηρεσιών. Τέτοια κίνηση θάταν ωφέλιμη στο Ζαγόρι και όχι η προσπάθεια να φύγει π.χ. το αγροτικό ιατρείο από το Α.Χωριό και να μεταφερθεί στο Β.

Υπάρχει έδαφος για τη δημιουργία νέων υπηρεσιών κ.λπ. όπως η εγκατάσταση νέου αγροτικού ιατρείου, η Κέντρου Υγείας, απαραίτητου για την παροχή πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης σε 50 κοινότητες, η ίδρυση Δασοφασίας Ζαγορίου, όπως έγινε στην Κόνιτσα και το Μέτσοβο, αν και η δασική κάλυψη της επαρχίας

Προσφορές για το Ηρώ της Ζαγορίδας γυναίκας

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ
ΓΚΩΛΕΤΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΣΤΡΟΥΛΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΒΑΤΑΒΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ στη μνήμη της συζύγου
του Φερενίκης
ΠΡΙΤΣΟΥ ΕΥΑΓ. ΒΙΚΤΩΡΙΑ στη μνήμη Δημητρίου,
Δέσποινας, Ιερίνης, Σοφίας Πρίτσου, Γιάννη
Σαραλή, Γιάννη Μουδόπουλου, Ζηνοβίας Χαντέλη
ΣΚΛΑΒΗ ΕΥΝΟΜΙΑ
ΒΛΑΧΟΥ ΜΙΛΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ
ΕΥΝΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ — ΘΑΛΕΙΑ στη μνήμη της
μάννας τους Αντιγόνης και του αδελφού τους
ΓΚΟΔΙΝΑΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ στη μνήμη Γ.Α. Γκο-
δίμη
ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ στη μνήμη Δημητρίου
Οικονόμου

200.000
10.000
10.000
10.000
10.000
5.000
3.000
3.000
3.000
3.000

Η Ριζάριος Εκκλησιαστική Σχολή, στην προσπάθειά της να συμβάλει στην εκπαίδευση των νέων του Ζαγορίου, εκτός από τη μηνιαία επιχορήγηση σε κάθε μαθητή, δίνει και επί πλέον μηνιαία οικονομική ενίσχυση στους καθηγητές, χωρίς καμία πνευματική ανταπόδοση, πιθανόν για να καλύπτουν τα καθημερινά τους έξοδα μετάβασης στα Γιάννινα.

Οι απόψεις μας ήταν πάντοτε αντίθετες στον τρόπο αυτό ενίσχυσης. Θα επανέλθουμε με την ελπίδα ότι η επιχορήγηση θα έχει και ανταπόδοση.

Όλοι, φορείς και άτομα, διανομούν ότι η εκπαίδευση των ελληνοπαίδων βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα, όχι των χωρών της Ευρώπης - ανατολικής και δυτικής - αλλά σε διεθνές επίπεδο. Τη χαμηλή στάση εκπαίδευσης οι νέοι μας που φοιτούν στα Ιδρύματα Μέσης και Στοιχειώδους εκπαίδευσης, προσπαθούν να βελτιώσουν με φροντιστηριακά μαθήματα.

Όπως διαπιστώθηκε και στις φετινές εισαγωγικές εξετάσεις και όπως δήλωσαν επιτυχόντες μαθητές είναι αδύνατη η εισαγωγή των νέων μας στα ΑΕΙ χωρίς φροντιστηριακή εκπαίδευση.

Κατά συνέπεια, οι μαθητές που φιλοδοξούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα ανώτερα ιδρύματα, δεν θα φοιτήσουν στο Τσεπέλοβο, που δεν υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης φροντιστηριακών μαθημάτων.

Για τη θεραπεία της έλλειψης αυτής πρέπει να οργανωθούν φροντιστηριακά τμήματα στο Τσεπέλοβο. Οι διδάσκοντες καθηγητές θα αμοιβονται με το ποσό που διατίθεται για τους καθηγητές από τη ΡΕΣ για οικονομική τους ενίσχυση, από την επιχορήγηση των μαθητών που παρακολουθούν τα φροντιστηριακά μαθήματα και από τρίτη πηγή.

Αν υπάρχει τυπικό εμπόδιο να υπερπηδηθεί. Η μόρφωση των ελληνοπαίδων αξίζει κάθε προσπάθεια και φροντίδας. Οι γονείς, οι Τσεπελοβίτες και οι Ζαγοριακές Οργανώσεις ας πάρουν την πρωτοβουλία και

Αγαπητό Περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ».

Πολύ σωστά και πολύ δικαιολογημένα βρισκω τα όσα έγραψε ο κ. Βασ. Δασκαλόπουλος στο με αριθμό 111 (σελ. 68) Ιουνίου 1987 του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» με τίτλο: «Παράξενα και αινιγματικά». Απορμή στον εκλεκτό συμπατριώτη και συνεργάτη του περιοδικού μας για να γράψει όσα έγραψε η πρόταση της Νομαρχίας των Γιαννιτών για ίδρυση σχολής Δασικής Εκπαίδευσης στο χωριό Πεδινή, κοντά στα Γιάννινα. Πολύ πετυχημένα χαρακτήριζε το πράγμα αυτό «...για γέλια». Ας μου επιτραπεί να συμπληρώσω πως η τέτοια απόφαση είναι και «για κλάματα».

Πολλές φορές ως τώρα εδώ και πολλά χρόνια με απασχόλησαν και μένα τέτοια πράγματα «παράξενα και ανάποδα». Για το λόγο αυτό αναγκάστηκα πολλές φορές να καυτηριάσω κατά δημόσιο τρόπο και με κάπως ακονισμένη γλώσσα τέτοιες ζημιόγones και ανάποδες αποφάσεις, που έβλεπα να παίρνονται σε βάρος του Δημοσίου χρήματος και της υπόστασης του ορεινού Ηπειρωτικού μας χώρου, όπως είναι το Ζαγόρι μας.

Πόση ζημιά έχει φέρει και εξακολουθητικά φέρνει στον τόπο μας το φαινόμενο αυτό που δεν είναι τωρινό, αλλά από χρόνια κυριαρχεί στην Κρατική Διοικητική Μηχανή, όταν διαπιστώνει παντού να κινούνται με τον «κρουσφέτι» και τον «ημετερισμό», δεν είναι ανάγκη, νομίζω να σημειώσω και να τονίσω. Δεν είναι καινούργιο το φαινόμενο αλλά από χρόνια έχει γίνει κοινή συνείδηση σε όλους μας πως οι Δημόσιες Υπηρεσίες «παραιοπαίουν» όχι μόνο στις αποφάσεις τους, αλλά και στην εκτέλεσή τους. Για το λόγο αυτό δε και τα αποτελέσματα από τα έργα τέτοιων αποφάσεων είναι μηδαμινά και ζημιόγona.

Αξίζουν θερμότητα συγκαρτερή στον κ. Δασκαλόπουλο, γιατί με πατριωτικό μάτι βλέπει τα «παράξενα και ανάποδα» και τοποθετεί τα θέματα σε σωστή πατριωτική βάση. Ας τον μιμηθούμε. Ας φροντίσουμε όλοι μας να κάνουμε ότι μπορούμε να διορθωθεί η νοσηρή αυτή κατάσταση που από χρόνια βασανίζει το κακόμοιρο το Ζαγόρι μας. Γιατί είναι αλήθεια πως ημείς οι Ζαγορίσιοι δεν θελήσαμε ποτέ να πάρουμε σοβαρές και ομόφωνες αποφάσεις για να σταματήσει το μαζοχικό κακό του παραγωνισμού του Ζαγοριού μας από το επίσημο Κράτος.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ξένος στο Ζαγόρι ήρθα για πρώτη φορά φέτος, γοητευμένος από τα τόσα ωραία που ακούγονται γι' αυτό τον τόπο, τα τόσα όμορφα που με αδίωξε ο Θεός να δω και να θαυμάσω από κοντά.

Οι τόσες εναλλαγές της φύσης του Ζαγοριού με εντυπωσίασαν!!! Η φύση η ίδια δημιούργησε τουτό τον τόπο βάτοντας όλη τη μεγαλοπρέπεια της, χωρίς να παραλείψει τίποτα.

Ξεκινάς από το Δυτικό Ζαγόρι με τα χωριά τα τόσο δεμένα με το περιβάλλον, περνάς στο Κεντρικό με την άριστη αρχιτεκτονική των σπιτιών, τα παράξενα δράχια, τη χαράδρα του Βίκου και καταλήγεις στο Ανατολικό Ζαγόρι με τα γάργαρα νερά χαμένο μέσα στο πράσινο. Ποικιλία για όλα τα γούστα. Θα το χαρακτηρίζαμε «μικρή Ελβετία».

Αυτά τα λίγα θέλησα να γράψω σαν δημοσιογράφος κάποιος Αθηναϊκής εφημερίδας, στην εφημερίδα μου και στην εφημερίδα που αντιπροσωπεύει αυτόν τον τόπο «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ».

Θέλω όμως να σημειώσω μερικά πράγματα που με λήπτησαν κάπως. Αυτός ο τόπος με την πλούσια πολιτιστική παράδοση (απ' ό,τι διάβασα) δεν είχε τίποτα να επιδείξει πολιτιστικά (πολιτιστικές δραστηριότητες εννοώ). Πηγαίνοντας στα διάφορα χωριά έβλεπα τους νέους να μην έχουν άλλα ενδιαφέροντα από το τάβλι και τα χαρτιά.

Μόνη παρηγοριά η Βίτσα και ο Εκπολιτιστικός της Σύλλογος (αξίζει να το αναφέρω) έδειξαν πως το Ζαγόρι δεν πέθανε. Αυτά τα παιδιά με απαρμόζω ζήλο, που μου έκανε εντύπωση και με συντονιστή των εκδηλώσεων τον πρόεδρο του συλλόγου κ. Βασδέκη Στάθη έδωσαν και στις δέκα μέρες που κράτησαν οι εκδηλώσεις, όλη τους την ψυχή. Τους αξίζει ένα μεγάλο «ΜΠΡΑΒΟ»!!!

Επίσης αξίζει να αναφέρουμε τις Φραγκάδες και την Πέτρα που προσπάθησαν για κάτι καλό με τη διοργάνωση βραδιάς Ζαγορίσιων χορευτικών.

Και πιστεύω ότι και αυτοί πρόσφεραν κάτι «σ' αυτό που ονομάζουμε πολιτιστική κληρονομιά. Τελειώνοντας θα πω δυο λόγια και θα ήθελα να τις ακούσουν και οι αρμόδιοι αυτής της πολιτείας. «Μην εγκαταλείψετε αυτό το θετικό τόπο το ΖΑΓΟΡΙ, είναι έργλημα... Βοηθήστε τον να μην καταστραφεί. Επιβάλλεται από την παράδοση και τη μοναδικότητα της φύσης. Σ. Σ.

Σχολής κ.ά.

Εκεί ίσως δικαιολογείται ο τοπικισμός και ας μην μας διαφεύγει ότι, η γκρίνια είναι φτώχεια και δημιουργεί ολέθριο ανταγωνισμό.

ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΛΑΪΤΣΤΑ: Την Χαρούλα Χρ. Φειδα που πέτυχε στη σχολή βοηθών ιατρικών και βιολογικών εργαστηρίων Λαρίσης θερμότητα συγχαίρουμε.

Τούλα Ποάλα οικογενειακάς

★

Την αγαπητή μας γειτονοπούλα Δ. Δημητρώλα Ευρ. Μακρή, που πέτυχε για να φοιτήσει στη Γυμναστική Ακαδημία Αλεξανδρούπολης συγχαίρουμε θερμότητα.

★

Την αγαπητή μας ανεψιά Νικολέττα Αλ. Γκούρη που κατά τις γενικές εξετάσεις πέτυχε με πολύ καλή σειρά για να φοιτήσει στη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών συγχαίρουμε θερμότητα.

Οικογένεια Κώστα Π. Λαζαρίδη

★

ΒΙΤΣΑ: Τέσσερις νέοι από το χωριό μας θα είναι από φέτος αυτοί που θα εκπροσωπούν το χωριό μας στο πρώτο έτος των ΑΕΙ και ΤΕΙ. Πρόκειται για τους:

— Μαρίνα Χαρίση του Κων/νου στη Θεολογική Αθηνών.

— Βασίλειο Λουτάρης του Γιάννη στο Φυσικό Ιωαννίνων.

— Σοφία Βασδέκη του Παναγιώτη Νοσηλευτική Ιωαννίνων.

— Στέλιο Γιάννη του Κλεομένη Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Πάτρας.

Οι παραπάνω πέτυχαν στις πανελλένιες εξετάσεις για τα Ανώτατα και Ανώτερα Πνευματικά Ιδρύματα της χώρας μας.

Τους ευχόμαστε καλές σπουδές και καλή σταδιοδρομία.

ΕΚΠΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

★

ΕΥΧΕΣ

Τον αγαπητό μας ανεψιό Νικόλαο Φιλ. Νικολαΐδη, πτυχιούχο Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πτυχιούχο μεταπτυχιακών σπουδών Ηλεκτρονικού Αυτοματισμού, καθώς και πτυχιούχο Ανωτάτης σχολής Τηλεπικοινωνιακής και Ραδιοηλεκτρολογίας, που διορίστηκε στο νομό Αιτωλοακαρνανίας σε θέση Φυσικού Ραδιοηλεκτρολόγου, συγχαίρουμε εγκάρδιως και του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οικογένεια: Ιωάννου Ν. Νικολαΐδου

ΑΡΙΘΜΟΙ ΠΟΥ ΚΕΡΔΙΖΟΥΝ ΣΤΗ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟ ΤΗΣ 17 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΙΤΣΑΣ

1) Στερεοφωνικό	No 1517
2) Πλυτήριο ρούχων	No 1734
3) Πετρογκάζ	No 1284
4) Τσστιέρα	No 437
5) Ηλεκτρικό σίδερο	No 163
6) Μίξερ	No 21
7) Ζυγαριά κουζίνας	No 1659
8) Σσουάρ	No 1108
9) Ραδιόφωνο	No 173
10) Τηλέφωνο	No 8
11) Ρολόϊ — Ξυπνητήρι	No 253
12) Φακός	No 1401
13) Αριθμομηχανή	No 1050

Πριν 77 χρόνια

● Την 13.7.1909 άγνωστοι εφάρσαν τον εκ του χωριού Αρτοστά Χωρίση Μπεκιάρην παρά την θύαν Αγία Παρασκευή.

Κλοπίαι και ληστεία ευρίσκονται στην ημερησίαν διάταξιν, ανα την παρθρον.

● 2.8.1909. Προχθές ήχθησαν εις Ιωάννινα εν συνοδεία και ερρίφθησαν εις τας ειρκτάς οι εκ Ζονδής και Παπαβασιλείου και Παπακωνσταντίνου, καθώς και εις ψιμιάς καταρνούμενοι ότι δθεν επιλοξήθησαν κατά Μάρτιον μήνα συμμορία ληπται αγνώστων, καίτοι την επομένην της διαβάσεως της συμμορίας εκ Ζονδής, οι κάτοικοι ειδοποίησαν τον αρχά, δις δε τότε ανεκρίθησαν υπό του μουντίρη Ζαγοριού.

● 5.9.1910. Στρατιωτικόν απόσπασμα κινούμενον την προχθονήν ήκτα εις περιοχήν Φραγκιάδων ενέπαι εις ενδράσην έτερου αποσπάσματος, ή πο τους ανταλλαγήντας κατά λόγους πυροβολισμούς ερονεύθησαν οι ήκτος Τάπας εκ τινος στήνης του χωριού Ζονδής και εις Φραγκιάδης, οδηνόι του εν λόγω αποσπάσματος.

Λησται έλελήθησαν την οικίαν του παντοπώλου Γ. Βοριάκη εις Δραστηρίων και εκακοποίησαν τον ιδιο ήπτοντες να τους αποκαλύψει κεραιμένα χρήματα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΔΡΟΔΟΤΗΣΗ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ

Το Δ.Σ. Αδελφότητος Αγίου Μηνά αποφάσισε ομόφωνα στη συνεδρίαση της 20)5)87 να ανήξει λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδος για τη μελέτη μετ' προξας νερού στο χωριό από το Βοιδομάτη ή από άλλη πηγή. Ο αριθ. λογ/σμού είναι: 160 610379—05.

Ευχαριστούμε το Δ.Σ.

★

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Δωρεές στη μνήμη Α. Πριμικήρη για τη στήλη του Αγίου Νικολάου.

5.000

Πριμικήρη Δανάη

Πριμικήρης Χρυσ.

3.000

Βλαστός Κων/νος Κωνσταντίνος Κων/νος Παρασκευάς Νικόλαος

Πριμικήρης Αν. Δημ. Πριμικήρης Αν. Κων/νος

2.000

Βλαστός — Ράδου Φερηνή (Για την επισκευή της στήλης Α. Δημητρίου)

3.000

Στεργιούλη Βασιλική

2.000

Βλαστός — Ράδου Φερηνή

1.000

Ντιναλέξη Αγλαΐα Π. Ντιναλέξης Άλκης Μ. Τζόκας Ευστάθιος Μ.

ΠΑΛΙΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΒΑΡΖΩΚΑ «Καπεσοβίτη»

Κάποιος συνάδελφος, έξω από την περιοχή μας, που διάβασε τα δημοτικά τραγούδια που δημοσιεύτηκαν τελευταία στο «Ζαγόρι μας» με ρώτησε. — Που τα βρήκες αυτά τόσο θαριά, τα τόσο ολοκληρωμένα και τεκμηριωμένα τραγούδια; — Σου το λέω αυτό γιατί κι εγώ έχω συλλέξει πολλά τραγούδια της περιοχής μου, που μοιάζουν με αυτά που δημοσιεύτηκαν, κατά καιρούς στην εφημερίδα Σας, αλλά που δεν είναι τόσο ολοκληρωμένα.

Πραγματικά τα τραγούδια που δημοσίευσα κατά καιρούς στο «Ζαγόρι» και συμπεριελήφτηκαν στον πρώτο τόμο που κυκλοφόρησε με τον τίτλο: «Ζαγορίσια Δημοτ. Τραγούδια» και όσα θα περάσουν στον Βο τόμο, που θα κυκλοφορήσει αργότερα, είναι τραγούδια που από αιώνες τραγουδούν και τα τραγουδιούνται, ορισμένα ακόμα, στην περιοχή μας. Πολλά έμειναν αναλωμένα στη μνήμη των προγόνων μας, καθώς και πολλά ξεχάστηκαν ή διαφοροποιήθηκαν με την πάροδο του καιρού.

Θυμάμαι, όταν το 1936 είχα οργανώσει στο Καπέσοβο το πρώτο Ιστορικό και Λαογραφικό μουσείο και αρχείο, έτρεχα στα γύρω χωριά να συγκεντρώσω διάφορα λαογραφικά στοιχεία:

Στα χωριά Σκαμνέλι, Βραδέτο, Τσεπέλοβο, Νεγάδες, Μπάγια και Καλωτά, σ' αυτά που πήγα, βρήκα ανθρώπους ηλικιωμένους που γνώριζαν πάρα πολλά τραγούδια καθώς και διάφορα παραμύθια. Ήταν άνθρωποι με μόρφωση και χαρούμενη διάθεση που προθυμοποιήθηκαν να με βοηθήσουν στην προσπάθειά μου. Δυστυχώς, τότε, θαρέθηκα να γράψω και πολλά ωραία και παράξενα παραμύθια για Λάμιες, ξωθιές, Πρήγκιτες και Βασιλοπούλες, πεντάμορφες θασίλισσες και αθάνατο νερό για «ουρανό με τ' άστρα», «θάλασσες με τα κύματα» και «Μάης με λουλούδια». Τι κρίμα που δεν ήταν τότε μαγνητόφωνα...

Γενικά το Ζαγόρι, περιοχή ελεύθερη επί αιώνες, περιοχή με ξεχωριστή πολιτισμική υποδομή και διαβίωση, διέσωσε παραδοσιακά στοιχεία παντός είδους. Έτσι κράτησε πολλά και καλά δημ. τραγούδια αναλωμένα στην αρχική τους έκφραση και μορφή και τα συμπεριέλαβε στην καθημερινή του ζωή.

Πολλοί, ίσως, να απορούν πως τόσα πολλά τραγούδια, τόσο εκτεταμένα, μερικά, τόσο ολοκληρωμένα κατόρθωσαν να διασωθούν και να φθάσουν ως τις μέρες μας. Αυτό εξηγείται από την κοινωνική κατάσταση και τον τρόπο της ζωής των περασμένων εποχών.

Στα μακρινά χρόνια δεν υπήρχαν παρέες οργανωμένων που να διασκεδάζουν τους ανθρώπους των χωριών μας. Από αιώνες και μέχρι ακόμα το 1900 όλα σχεδόν τα γλέντια, θεγγέρες, γάμοι, αρραβώνες, ονομασίες, τοιμπούσια κ.λπ. διασκεδάσεις ξεπερνιόνταν με τα τραγούδια των συνδαιτημένων. Μέρες ή και ολόκληρες νύχτες το γλέντι σπινόνταν με τραγούδι και χορό, που όλοι τους προσπαθούσαν να το κρατήσουν ζωντανό. Μετά το φαγοπότι άρχιζαν τα τραγούδια της «τάβλας» της «Ψάθας» ή της ξενιτιάς αργότερα τα καθιστικά όπως τάλεγαν και όταν το κρασί ζωντανεύε τα πνεύματα, τότε σπινόνταν ο χορός πάλι με τραγού-

δι. Οι χοροί ήταν συρτοί, στρωτοί, ήσυχoi χοροί, που ένας τραγουδούσε και οι άλλοι το επανέλαθαιναν. Έτσι το γλέντι ήταν πολύ ζωντανό. Όλοι τραγουδούσαν, όλοι γλεντούσαν, η αγάπη, ο έρωτας, η συγκίνηση ήταν τα κύρια ερεθίσματα. Η εκτίμηση, η χαρούμενη ιδιάθεση, η αλληλοεκτίμηση, η συμφιλωτική προσπάθεια κρατούσαν την κοινωνικότητα και την επιβίωση στο χωριό. Τα τραγούδια διασώθηκαν γιατί όλοι τα τραγουδούσαν. Το ίδιο και τα μοιρολόγια στις λυπηρές μέρες όπως και τα τραγούδια τα εθμικά των γιορτών Λαζάρου, Φώτων κ.λπ. καθώς και τα ναουρίσματα, τα ταχαρίσματα κ.λπ. που κρατήθηκαν από στόμα σε στόμα μέχρι τις μέρες μας.

Στην εποχή μας όλα αυτά χάνονται σιγά - σιγά και εμείς έχουμε καθήκον να διασώσουμε ότι μπορούμε.

Παρακάτω δημοσιεύω δυο μεγάλα, μάλλον ερωτικο-κοινωνικά τραγούδια που το 1936 μου τα τραγούδησε (τους πρώτους στίχους) ο Σιουλής Δούβαλης από το Τσεπέλοβο.

(1) Η ΜΑΡΩ ΚΙ Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ

Ο Γιάννος πήγε στο θουνό να λοφοκνηγήσει
να φέρ' αλάφια ζωντανά κι αρκούδια ημερωμένα
να φέρει πέδρικες, λαγούς να φάει η καλή του.
Κι η Μάρω η πεντάμορφη του Γιάννου η Γυναίκα
στο παραθύρι κάθεται με το γιολί στο χέρι.
— Για πές μου καθρεφτάκι μου και σεις πουλιά του κάμπου
για ποιον είναι τα καλά μου τα στήθεια τα γραμμένα;
— Τάχα του Γιάννου είναι αυτά, τάχα του Κωνσταντίνου;
Κι ο Κωσταντίνος φάνηκε καθάλα σ' αλόγο του
παίζοντας και διαβαίνοντας και ψηλοτραγουδώντας.
Ευθύς την πόρτα άνοιξε να μπει ο Κωσταντίνος.
— Έλα Κωστά μου μην αργείς, έλα στην αγκαλιά μου
— Σκιαζόμαι Μάρω σκιαζόμαι το Γιάννο τον φοβάμαι.
Είναι αφός, είναι θαρός και το σπαθί του κόβει.
Κώστα μου μην κιοτέθεσαι ο Γιάννος θε ν' αργήσει.
— Ίσως μια μέρα, ίσως δυο, ίσως και τρεις και πέντε.
Κι ο Κωσταντίνος την πίστεψε μπαίνει στην κάμαρά της.
— Κλείσε γερά την πόρτα σου τριπλωκλείδωσέ την
να μη μας πιάσουν στο χορό μέσα στην αγκαλιά σου...
Μα να! κι ο Γιάννος πάρχεται καθάλα σ' αλόγο του.
Ξέρνει αλάφια ζωντανά κι αρκούδια ημερωμένα
φέρνει λαγούς και πέδρικες να φάει η καλή του.
— Άνοιξε Μάρω! άνοιξε να πάρεις το κυνήγι
να δεις αλάφια ζωντανά κι αρκούδια ημερωμένα
κι ένα μικρό λαφόπουλο να παίξ' η σφαίριά σου.
Δεν μπορώ Γιάννο δεν μπορώ δε φτάνω να σ' ανοίξω
τα πόδια μου δεν με θαστούν κι η μέση μου πονάει
— Τρέβε ούρε στη μάνα σου, ούρε στην αδελφή σου.
Βίτσιά θαρεί τ' αλόγου του στη μάνα του πηγαίνει.
— Άνοιξε μάνα μη άνοιξε να πάρεις το κυνήγι
να δεις αλάφια ζωντανά κι αρκούδια ημερωμένα
κι ένα μικρό λαφόπουλο να παίξ' η αδελφή μου.
— Σέρνε Γιάννο στη Μάρω σου να δώσεις το κυνήγι!
— Μάνα η Μάρω δεν μπορεί είν' άρρωστη στο στρώμα...
— Γιάννο η Μάρω είναι καλά κι έχει τον Κωσταντίνο
από προχθές οπούφυγες είναι στην αγκαλιά του.
Βίτσιά θαρεί τον μαύρο του στο σπίτι του πηγαίνει.
Κλωτσία θαρεί της πόρτας του και στον οντά νεβαίνει.
Κι η ζήλεια τον εστράβωσε τη Μάρω του σκοτώνει
και το σπαθί του τράβηξε τη κόβει το κεφάλι!!
Μέσ' τον ντρουβά το έβαλε στο γάιμα θουτηγμένο
κι απ' την αγάπη την πολλή κι απ' τη μεγάλη ζήλεια
στο μύλο τρέχει να κρυφτεί ν' αλέσει το κεφάλι
— Άλεσε μύλο άλεσε της Κούρβας το κεφάλι
κάμε τ' αλεύρι κόκκινο και την πασπαλή μαύρη.

Το παραδοσιακό πανηγύρι στην περιοχή μας σε άλλους καιρούς

Το παραδοσιακό πανηγύρι στον τόπο μας είναι συνυφασμένο με τη ζωή του λαού μας και με τη λαϊκή μας παράδοση.

Με τη διαδρομή του χρόνου και την εξέλιξη του πολιτισμού, όπως είναι φυσικό, δεν έμεινε αμετάβλητο, αλλά έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές.

Είναι το φαινόμενο, που παρατηρείται γενικότερα στα λαϊκά μας έθιμα, καθώς ο τρόπος της ζωής αλλάζει.

Το παραδοσιακό πανηγύρι, που ζούμε σήμερα, παρουσιάζει σημαντικές διαφορές και στη μορφή και στη σημασία του από εκείνο του παλιού καιρού.

Τότε, που δεν υπήρχαν τα σημερινά μέσα ψυχαγωγίας, επικοινωνίας και συγκοινωνίας, το παραδοσιακό πανηγύρι αποτελούσε μια σπουδαία ευκαιρία για την ικανοποίηση διαφορετικών αναγκών και κυρίως ψυχικών των κατοίκων κάθε περιοχής του τόπου μας. Οι συνθήκες που επικρατούσαν

ΧΡΗΣΤΟΥ ΔΟΥΣΜΠΗ

στο πανηγύρι: εκείνο τον καιρό δεν είχαν τότε μεγάλη σημασία, όση είχε η ψυχική ατμόσφαιρα, που υπήρχε ανάμεσα σ' όλους τους πανηγυριώτες και οι ανθρώπινες σχέσεις τους, που ήταν ειλικρινείς και αυθόρμητες. Στο χωριό, που πανηγυρίζε στη μνήμη ενός Αγίου, συγκεντρώνονταν αρκετοί κάτοικοι των γύρω χωριών από την παραμονή, αλλά κυρίως από το πρωί της ημέρας της γιορτής. Εκεί έθιγαν πεζοί ή με φορτηγά ζώα και κατέλυαν στα συγγενικά τους σπίτια, όπου οι ίδιοι αισθάνονταν κάτι ιδιαίτερο και ανέκφραστο μέσα τους, που θα βρίσκονταν κοντά στους συγγενείς τους, που πανηγυρίζαν, ένα 24ωρο και περισσότερα.

Και οι σπιτικοί και οι επισκέπτες φιλοξενούνταν αισθάνονταν σαν πρώτη υποχρέωση να πάνε έγκαιρα στην ομώνυμη εκκλησία του εορταζόμενου Αγίου, για να συμμετάσχουν σ' όλες τις λατρευτικές εκδηλώσεις, που γίνονταν στη μνήμη του.

Εκείνο τον καιρό οι άνθρωποι ήταν απλοί στη συμπεριφορά τους και είχαν πλούσιο ψυχικό κόσμο. Η θρησκευτικότητα τους ήταν μια πηγαία και παρρησιαστική δύναμη στην ψυχή τους. Αυτή η δύναμη, η έντονη θρησκευτική διάθεση οδηγούσε όλους τους κατοίκους του χωριού και τους φιλοξενούμενους επισκέπτες, σαν ευλαβείς προσκυνητές, στον ιερό χώρο της τελετής και του προσκυνηματος του Αγίου. Μετά το τέλος των λατρευτικών εκδηλώσεων, που αποτελούσαν το πρώτο και πιο σημαντικό μέρος του πανηγυριού, οι λαϊκοί οργανωστές, που συνήθως ήταν καλοί τεχνίτες με καλή διάθεση και δεν έκαναν χρήση μεγαφωνικών ή άλλων εγκαταστάσεων, που υποβαθμίζουν την ποότητα της δημοτικής μουσικής, έπαιζαν σε κατάλληλο χώ-

ρο έξω από την εκκλησία ή στην πλατεία του χωριού δημοτικούς σκοπούς, που η ωραία και ανόθευτη μουσική τους άγγιζε τις καρδιές όλων των πανηγυριωτών και τους γέμιζε με αισθήματα χαράς και ενθουσιασμού και με την αίσθηση ότι οι κοινές λαϊκές τους συνθήκες τους ένωσαν όλους σ' ένα ομοιογενές και σφιχτά δεμένο σύνολο.

Στον ίδιο χώρο δεν αργούσε να αρχίσει κι ο χορός, τον οποίο έπαιζαν πρώτα οι κοινοτάρχες του χωριού κι ο παπάς της ενορίας.

Οι φιλοξενούμενοι είχαν προτίμηση στο χορό, γι' αυτό ο περισσότερος χρόνος της διαρκείας του ήταν στη διάθεσή τους. Οι ντόπιοι χόρευαν τις προμεσημβρινές και απογευματινές ώρες της ημέρας της γιορτής, ενώ οι φιλοξενούμενοι χόρευαν τις βραδινές ώρες και σχεδόν όλη τη διάρκεια της νύχτας.

Αυτή η τάξη πιθανόν να ίσχυε σε ορισμένα χωριά, ενώ σε άλλα να παρουσίαζε διάφορες παραλλαγές. Ο χορός και το γλέντι διαρκούσε από τις 11 περίπου το πρωί της ημέρας της γιορτής μέχρι το ξημέρωμα της επόμενης και σε μερικές περιπτώσεις συνεχιζόταν και μέχρι το βράδυ και χαρακτηριζόταν από πολύ κέφι και ζωντάνια, από πνεύμα κοινωνικότητας και εγκαρδιότητας και από την αίσθηση ότι οι ίδιοι σκίβει και τα ίδια συνασθήματα κυριαρχούσαν στις ψυχές όλων αυτών, που συμμετείχαν στις πανηγυρικές εκδηλώσεις.

Σ' όλα τα πρόσωπα ήταν ζωγραφισμένο ένα πηγαίο χαμόγελο κι ένας παλμός πραγματικά πανηγυρικός δούσε το χώρο της πανηγυρικής συγκέντρωσης.

Τα μικρά παιδιά ήταν ιδιαίτερα χαρούμενα κι έτρεχαν πάνω - κάτω με ξεφωρητά και κάθε λίγο σταματούσαν μπροστά στα φανταχτερά είδη των μικροπωλητών, που τα είχαν απλωμένα σε κάποια γυνιά, για να περιεργαστούν ή να αγοράσουν κάτι από τα ζαχαρωτά ή τα παιχνίδια τους.

Οι φιλονικίες και τα έκτροπα ήταν σπάνια στη διάρκεια του πανηγυριού.

Το Κοινοτικό συμβούλιο φρόντιζε να ακολουθείται μια τάξη και μια καλή σειρά στο χορό. Οι γυναίκες όλων των σπιτιών του χωριού, που είχαν τη φροντίδα της φλοξενίας των συγγενών τους, αναλάμβαναν μια κοπιώδη και σκληρή προσπάθεια να ετοιμάσουν φαγητό για δεκάδες άτομα, αφού οι φιλοξενούμενοι ήταν διπλάσιοι: και ίσως τριπλάσιοι σε αριθμό από τα μέλη των οικογενειών τους. Ακόμα έπρεπε να κάνουν κάποια ετοίμασία, για να κοιμηθούν το βράδυ τα μικρά παιδιά και τα ηλικιωμένα άτομα, που δεν μπορούσαν ή δεν είχαν τη διάθεση να ξενητύνουν, παρακολουθώντας το χορό.

Από την προηγούμενη μέρα ήταν

σφαιγμένα κι έτοιμα να ψηθούν ή να μαγειρευτούν σε κάθε σπίτι ένα ή δυο αρνιά ή πρόβατα κι ακόμα ήταν έτοιμο μπόλικο ψωμί που είχε ψηθεί στο φούρνο του σπιτιού μέσα σε μεγάλη τεινιά.

Για το κρασί δε χρειαζόταν ιδιαίτερη φροντίδα, γιατί αυτό υπήρχε στο βαρέλι γνήσιο, με ευχάριστη γεύση, φτιαγμένο από γλυκά αμπέλια σταφυλίου.

Από το ξημέρωμα της γιορτής ετοιμάζονταν τα φαγητά και ψήνονταν στο φούρνο του σπιτιού ή μαγειρεύονταν μέσα σε μεγάλα χάλκινα, κασσιτερωμένα δοχεία — μεγάλες χύτρες με χερούλι ή μικρά καζάνια, — που τοποθετούνταν πάνω σε φωτιά από ξύλα, που έκαγε στη γωνία κάποιου πρόχειρου μαγειρείου ή σε μια άκρη της αυλής, με τη βοήθεια της πυρρασιάς — σιδερένιος τρίποδας — όπου σπριζόταν το δοχείο με το φαγητό, για να βράσει με τη φλόγα της φωτιάς.

Όλη αυτή η κοπώδης εργασία γινόταν με προθυμία και ευχαρίστηση, γιατί κάθε γυναίκα αυτή την ημέρα ένιωθε ότι εκπληρώνει κάποιο χρέος προς τους φιλοξενούμενους του σπιτιού και προς το χωριό της, που πανηγυρίζει.

Το μεσημέρι και το βράδυ στρώνονταν σε κάθε τραπέζια και σοφράδες σε παράταξη με τα νόστιμα σπιτικά φαγητά, όπου συγκεντρώνονταν και έτρωγαν όλοι μαζί, σπιτικοί και φιλοξενούμενοι, αφού ανταλλάζαν τις καθιερωμένες ευχές και ζητούσαν την ευλογία και τη βοήθεια του Θεού.

Στα πρόσωπα όλων ήταν φανερή η ικανοποίηση και το αίσθημα της εγκαρδιότητας. Οι γυναίκες του σπιτιού και αυτή την ώρα είχαν τη φροντίδα, για να μην υπάρχει καμιά ελλείψη και καμιά δυσκολία στο τραπέζι. Η ώρα του φαγητού και κυρίως αυτή που ακολουθούσε μετά το φαγητό ήταν η πιο ευχάριστη για όλους μέσα στο σπίτι.

Φιλοξενούμενοι και σπιτικοί είχαν την ευκαιρία και τη δαδωση να συζητήσουν για πολλά θέματα: Ανακοινωσαν διάφορα νέα τους από τον κύκλο του σπιτιού τους, των συγγενών τους, τα προβλήματά τους — δυσκολίες στην εργασία τους και στην παραγωγή τους, δυσκολίες οικονομικές και οικογενειακές, σχέδια και προγράμματα για την καλύτερευση των συνθηκών της ζωής τους, για το μέλλον των παιδιών τους και άλλα.

Δεν υπήρχε σχεδόν κανένα μυστικό μεταξύ τους.

Αυτός ο τρόπος της επικοινωνίας τους δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά μια γνήσια ψυχική επαφή, μια αμοιβαία εμπιστοσύνη, μια απλότητα στις σχέσεις τους, που δεν υπάρχει σήμερα και πρόσφερε σ' αυτούς ικανοποίηση και ψυχική γαλήνη.

Το παλιό παραδοσιακό πανηγύρι, εκτός από τους ψυχικούς δεσμούς, που σφαιρηλατούσε μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής, διευκόλυνε τις ανθρώπινες γνωριμίες και σχέσεις, την ανάπτυξη ασθημάτων συμπεριφοράς νέων και νεανίδων, που συνηθώς εξελίσσονταν σε γάμο, τις διάφορες συναλλαγές — συμφωνίες για αγοραπωλησίες γεωργικών ή κτηνοτροφικών προϊόντων και ζώων — αποτελούσε μια καλή ευκαιρία εργασίας για τους μικροπωλητές και του πλανόδιους εμπόρους. Έτσι το παραδοσιακό πανηγύρι του παλιού καιρού εκπληρούσε ποικίλους σκοπούς, που εξυπηρετούσαν τη ζωή των χωριών με την τότε μορφή της:

α) Ήταν το κυριότερο μέσο ψυχαγωγίας, διατήρησης και ανάπτυξης της δημοτικής μουσικής και του δημοτικού τραγουδιού.

β) Συντελούσε σε μεγάλο βαθμό στη σφαιρηλάτηση γνήσιων ψυχικών δεσμών μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής.

γ) Αποτελούσε σπουδαία ευκαιρία για την ανάπτυξη γνωριμιών και κοινωνικών σχέσεων σ' ένα κύκλο ανθρώπων, για την πραγματοποίηση χρησίμων συναλλαγών και εμπορικών πράξεων, για τη διεξαγωγή χρήσιμων συζητήσεων, που ήταν δυνατό να καταλήξουν σε αποφάσεις, σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος ή διαφορών μεταξύ προσώπων ή γειτονικών χωριών.

Το σύγχρονο παραδοσιακό πανηγύρι έχει σκοπούς περιορισμένους.

Αποτελεί κυρίως μέσο ψυχαγωγίας και διατήρησης της δημοτικής μουσικής και του δημοτικού τραγουδιού ή βέβαια στη γνήσια μορφή τους.

Με τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες, που επικράτησαν τα τελευταία χρόνια, ήταν αδύνατο στην πλειοψηφία τους κυριαρχούντα το παραδοσιακό πανηγύρι να διατηρήσει την παλιά μορφή και σημασία του. Όμως θα ήταν δυνατό να προσφέρει μια θετική υπηρεσία προς την κοινωνία μας, αν κατόρθωνε να καλλιεργεί γνήσιους ψυχικούς δεσμούς ανάμεσα στους ανθρώπους, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους κυριαρχούνται σήμερα από αδιαφορία και ψυχρότητα προς τον συνάνθρωπό τους.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια στα παρακάτω μορφώματα κι αγόρια που σκόλασαν το λίκνο Τσεπελόβου και πέτυχαν στο ΑΕΙ και τα ΤΕΙ. Ακόμα τους εύχομαι άριστη πρόοδο και καλή τύχη...

Νικολέττα Αλ. Γκούρη
Ρούλα Δ. Δελγιάννη
Σοφία Αν. Πάσχου
Μαρία Α. Τσουμάνη
Γεώργιος Ράπτης
Αρετή Τσουμάνη
Βασίλης Χουλάρης

Ε. Γ.

Ο μύλος

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΑΤΖΗ

Εμείς οι μεγαλύτεροι, όταν ακούσαμε τη λέξη μύλος, μας παρουσιάζει ένας ολόκληρος κόσμος. Ο μύλος, ο νερόμυλος, πριν από λίγα χρόνια, δηλαδή πριν μας «παράγει» ο τεχνικός πολιτισμός, ήταν ένα σπουδαίο κεφάλαιο στη ζωή των ανθρώπων, ιδίως των χωριών.

Ο μύλος, εκτός από τη βασική ανάγκη που μας εκάλυπτε, δηλαδή το άλεσμα των γεννημάτων, συνδέθηκε και με ένα σωρό θρύλους, παραδόσεις και τραγούδια.

Όσοι τα παθιάματα του μύλου από τους καλλιτεχνικούς, επείδη τη σαρακοστή έτρωγε κρέας. Ο δασκάκος πανηγύρι του παλιού καιρού εκπληρούσε ποικίλους σκοπούς, που εξυπηρετούσαν τη ζωή των χωριών με την τότε μορφή της:

α) Ήταν το κυριότερο μέσο ψυχαγωγίας, διατήρησης και ανάπτυξης της δημοτικής μουσικής και του δημοτικού τραγουδιού.

β) Συντελούσε σε μεγάλο βαθμό στη σφαιρηλάτηση γνήσιων ψυχικών δεσμών μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής.

γ) Αποτελούσε σπουδαία ευκαιρία για την ανάπτυξη γνωριμιών και κοινωνικών σχέσεων σ' ένα κύκλο ανθρώπων, για την πραγματοποίηση χρησίμων συναλλαγών και εμπορικών πράξεων, για τη διεξαγωγή χρήσιμων συζητήσεων, που ήταν δυνατό να καταλήξουν σε αποφάσεις, σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος ή διαφορών μεταξύ προσώπων ή γειτονικών χωριών.

Τα είδη που δημιουργούνταν συχνά στο μύλο και ο λαός τα έκαλε τραγούδια.

«Δεν σου έπα χαλασιά μου
σαν μύλο να μην πας
να μη σε κούβ' η ρόδα
και γίνω εγώ φονιάς, χαλασιά
(μου)...»

«...Σάχη έκανες εμένα και το μύλο μου
τίς μύλο δεν είχες δομά
και μας πήρε το ποτάμι, βρε μπιό-
(μύλο μου)...»

Εμείς στο κεφάλαιο αυτό, θα δούμε την αγωνία των ανθρώπων να χτίσουν το μύλο.

Η ΑΓΩΝΙΑ

Α' Μέρος

Οι άνθρωποι στα χωριά μας, τον παλιό καιρό, έπρεπε να μαθαίνουν πολλά, να γνωρίζουν πολλά, γιατί έτσι οι οικονομικές τους μπορούσαν να είναι αυτόκες, ανεξάρτητες και ελεύθερες.

Κι αν αυτό ήταν απαραίτητο για την οικογένεια, πολύ περισσότερο τούτο ήταν αναγκαίο και επιβεβλημένο, για την συνύπαρξη πολλών τέτοιων ομάδων, δηλαδή την Κοινότητα.

Η Κοινότητα λοιπόν, αυτή μόνη της, χωρίς κρατικές επιχορηγήσεις, χωρίς μελέτες από ειδικούς, έλυνε όλα τα προβλήματα που την απασχολούσαν, όσο δύσκολα και αν ήταν αυτά.

Ένα τέτοιο πολύ σοβαρό θέμα που απασχολούσε, τότε, άμεσα την Κοινότητα Παπίγκου, ήταν ο μύλος. Βα-

σική ανάγκη για ν' αλέθουν τα γεννημάτα τους.

Ο μοναδικός νερόμυλος που υπήρχε στο «Λάκκο», δεν έφθανε να εξυπηρετήσει άνετα όλο το χωριό, παρά μόνο κατά τους χειμερινούς μήνες, γιατί, αργότερα, όταν ζέστανε ο καιρός, το νερό του λάκκου, λιγότευε, άρχιζαν και τα ποσάματα και η δεξαμενή (μπάρα) όπου «αλέθονταν» το νερό για να έχει την αναλογική δύναμη να κινεί το μηχανισμό του μύλου, ελάχισια εξυπηρετούσε.

Έτσι οι Παπίγκωτες για ν' αλέσουν τα γεννημάτα τους, αναγκάζονταν να πάνε ή στο μύλο της Κλειδωνιάς, κάτω στα Καλύβια, στις Νέλλες ή στο μύλο του Μοναστηριού στην Αρτσιόστα. Και τα δύο αυτά δρομολόγια ήταν εξίσου κουραστικά αλλά και επικίνδυνα, προπαντός, όταν οι μεγάλοι λάκκοι και το ποτάμι «κατέβαζαν».

Χρειάζονταν ένας καινούργιος μύλος, ο οποίος θα ανήκε στην Κοινότητα Παπίγκου και θα εξυπηρετούσε άνετα τους κατοίκους του όλο το χρόνο.

Πρώτη ενέργεια λοιπόν, να βρεθεί ο κατάλληλος τόπος για την εγκατάσταση του μύλου. Και έναν τέτοιο τόπο βρήκαν κάτω στο ποτάμι, στη θέση «Πανταζάτικα», μετά τη σιδερένια γέφυρα, την οποία αργότερα παρήσυραν τα νερά του Βοϊδοματί.

Δεύτερη ενέργεια, μετά την κινητήριο δύναμη το νερό, η κινητήριος δύναμη, το χρέμα. Πρόθυμα οι ξενιτεμένοι, γεμάτοι από αγάπη και νοσταλγία προς τη γενέθλια γη τους, με πρωτοβουλία της Αδελφότητας Παπίγκων στο Τούρνο Σεβερίν της Ρουμανίας, συγκεντρώσαν το ποσό που χρειαζόταν.

Τρίτη προσπάθεια, να βρουν και τον κατάλληλο, σοβαρό και πεπερασμένο αρχιμάστορα και σαν τέτοιο θεώρησαν τον Μιχαήλ Εξαπτερίδη από τη Μόλιστα της Κονίτης, μετά τον οποίο υπέγραψαν την παρακάτω συμφωνία:

«ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ

Δι' ου γίνεται δήλον ότι ένθεν μεν ο πατριός της εν Τούρνω Σεβερίνω αδελφότητος Παπίγκου κ. Απόστολος Λάππας και ο Ματθαίου Ιωαννοπούλου, αμφοτέροι κάτοικοι Παπίγκου, αφ' ετέρου δε ο εκ Μολίστης αρχιτέκτων κ. Μιχαήλ Α. Εξαπτερίδης και οι σύντροφοι αυτού ο κ. κ. βουλήσει και ευχαρίστησιν συγκαταθέσει συνβάλλοντο τα εξής: Ο ρηθείς αρχιτέκτων Μιχαήλ Εξαπτερίδης αναλαμβάνει μετ' αὐτῶν αὐτοῦ συντρόφων να κτίσει ἐν τῇ θέσει «Πανταζάτικα» κάτωθεν τῆς σιδηρᾶς τοῦ ποταμοῦ γεφυρᾶς Παπίγκου εἰς τὸν προσδιορισθεῖσαν αὐτῶν τόπον ὑπὸ τῶν Κων. Αποστόλου Λάππα καὶ Ματθαίου Ιωαννοπούλου, μετ' ὧν εἰς συμφωνίαν ἤλθεν, μύλους ὑπὸ τοὺς ἐπόμενους ἡμέρας:

Η' προς διόχευσιν του ὕδατος εἰς

τὸν ποταμὸν εἰς τὸν μύλον αὐλαξ θα ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ βράχον καλούμενον «Κα ναβοκούκλι», ὅπου θα γίνῃ ἡ δέσις καὶ θα φθάσῃ μέχρι τοῦ μύλου. Ἡ αὐλαξ δ' αὕτη θα ἔχει τοιοῦτον βάθος καὶ τοσοῦτον πλάτος, ὥστε τὸ δ' αὐτῆς εἰς τὸν μύλον δευθυνομένον ὕδωρ να φέρῃται εἰς ποσότητα ἱκανὴν ὥστε δι' αὐτῆς να λειτουργῶν τὰ τεκτονικὰ δύο μύλοπετραὶ ἀπὸ τῆς δέσεως μέχρι τοῦ μύλου, ὅπου φαίνεται ἀναγκαῖον, να γίνεταί ἐπὶ τῆς αὐλακῆς καὶ θόλος που μεν μικρότερος που δε βροχύτερος κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς μέτρα ἐν ὧν τριακόσια εἰκοσι δύο (322).

Τὸ δε οἰκοδόμημα τοῦ μύλου θέλει ἔχει μήκος πῆχ. μίας γωνίας μέχρι τῆς ἐτέρας πῆχ. τεκτονικῶς (τῶν 75) εἰκοσι πέντε (αριθ. 25), πλάτος δὲ ἑσῶθεν (κούφωμα), ἀπὸ τῆς μίας πλευρᾶς μέχρι τῆς ἄλλης πῆχ. τεκτονικῶς εἰς (αριθ. 6). Τὸ οἰκοδόμημα δε τούτου θέλει διαρεθῇ δια μεσοτοιχῶν εἰς τρία διαμερίσματα δηλ. εἰς ἀχοῦριον μετὰ μήκους πῆχ. οκτῶ (αριθ. 8), διαμερίσμα ἐνθα θα τεθῶσι καὶ θα ἐργάζονται αἱ μύλοπετραὶ μήκους πῆχ. ἐπτὰ (αριθ. 7) καὶ εἰς τρίτον τοιοῦτον τῶν μαντανίων. Συνέχεια δε τοῦ τελευταίου τούτου διαμερίσματος θα προστεθῇ πτέρυξ τῆς χρησιμοῦσας ὡς δωματίον τοῦ μύλου πρὸς τὴν κάτωθεν πλευρᾶν τοῦ μύλου, βλέπουσα πρὸς τὸ μοναστήριον με κούφωμα πῆχ. εἰς (αριθ. 6) με πέντε πῆχ. καὶ εἰκοσι πέντε εκατοστὰ (5,25). Καθ' ὅλας δε τὰς πλευρὰς τοῦ ἐν λόγῳ κτίριον θέλει ὑψωθεί εἰς ὕψος ἀπὸ τῆς ἐσῶθεν τοῦ μύλου ἐμφανείας πῆχ. τεκτονικῶν τριῶν καὶ ἡμίσεως (3 1/2). Τὸ οἰκοδόμημα θα εἶναι ὅλον ἀσβεστοκτιστον ὡς καὶ πάντες οἱ θόλοι οἱ ἐπὶ τῆς αὐλακῆς καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας, οἵτινες θα γίνονται ἐνισχυοὶ ἐπὶ τῆς κάτωθεν τῆς κοίτης τῆς αὐλακῆς, ὅσον θεωροῦνται ἀναγκαῖοι. Τὸ δε ἄνω στέγιον τριῶν θόλων θα φραχθῇ με σίδηρα, τὸ ἐκ τοῦ μύλου ἐξερχόμενον ὕδωρ θα χυθῇται ἀμέσως εἰς τὴν ἐμφάνειαν τοῦ ἐξῶθεν τοῦ ποταμοῦ. Θύρα θα γίνωσι πέντε με ὕψος ἀνάλογον. Παράθυρα ἐπίσης πέντε ὕψους ἐνὸς μέτρου με σιδηρῆς καὶ ὕλους, ἐν γένει δε καὶ ὡς πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ κτίριου καὶ ὡς πρὸς τὰς διαστάσεις αὐτοῦ θέλει ἀκολουθεῖ ἀπαραγκλήτως οἱ διαγραφεῖς ἐργολάβος Μιχαήλ Εξαπτερίδης, ὅπερ φέρεται ὑπογεγραμμένον παρ' αμφοτέρων τῶν συμβαλλόντων μερῶν. Ἐὰν κανένας ἐκ τῶν ἐν σχήματι βαλόντων με σιδηρᾶς στεφάνους:

Ὅλον τὸ ὑλικὸν παντὸς εἶδους, τὸ ὁποῖον θα ἀπαιτηθῇ πρὸς οἰκοδομήν καὶ ἐπιστρώσιν τοῦ κτίριου τούτου καὶ ἐν γένει πρὸς τὴν τελείαν ἐστέτησιν θα ἐξωτερικῶν αὐτοῦ δακοσμῶν θα προμηθευτῇ ὁ ρηθείς ἐργολάβος μόνος καὶ ἰδία αὐτοῦ δαπάνη χωρὶς μόνος καὶ ἰδία αὐτοῦ δαπάνη χω-

ρὶς να ἔχει τὸ δικαίωμα να ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν Κων. Αποστόλου Λάππα καὶ Ματθαίου Ιωαννοπούλου οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἄλλου τινός, ἐκτὸς μόνον τεσσάρων ξύλων, ὧν δύο δια τὰ μαντάνια καὶ δύο δια τὰς μύλοπετρας, τὰ ὁποῖα θέλουσι παραχωρήσῃ αὐτῶν εἰς ἰδίαν οἱ ἀνω κύριοι, ἅτινα ὁμῶς οφείλει ὁ ἴδιος να ἐπεξεργασθῇ λαμβάνων μόνον βοήθειαν καὶ συνδρομὴν καὶ παρὰ τῶν ρηθέντων Κων. Αποστόλου Λάππα καὶ Ματθαίου Ιωαννοπούλου εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων τούτων ἀπὸ τοῦ μέρους ἐνθα θα κοπῶσι μέχρι τοῦ μύλου. Πρὸς τὴν ἐντεχνον δε ἐπεξεργασίαν τῶν ξύλων τούτων ὡς καὶ πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν μύλοπετρῶν, αἰτίνας θα μεταφερθῶσιν ἐκ Βελτοῖτης καὶ τῶν καναλίων, θα φροντίσῃ ὁ εἰρημένος ἀρχιτέκτων Μιχαήλ να φέρι κατὰ ληλον καὶ ἐμπειροτέχνην ὅπως ἡ ἐργασία γίνεταί τελεία καὶ κανονικῇ.

Πρὸς προμήθειαν δε τῆς ἀσβέστου παρέχεται αὐτῶν τὸ δικαίωμα ὅπως κατασκευάσῃ ἀσβεστοργιᾶν ὅπου ἐγκρίνει μεταχειρίζμενος ξύλα ἀπὸ δάσους ἀνήκον εἰς τὸ χωρίον Παπίγκων.

Ἄμα τῇ ἐνάρξει θα δοθῶσιν αὐτῶν δύο βαριές καὶ δύο λοστοί, πάντα ὁμῶς τα λοιπὰ ἐργαλεῖα θέλει ἐξοικονομῆσαι ἐξ ἰδίων.

Ἡ ἐνάρξις τῆς ἐργασίας θα γίνῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρόντος μηνὸς Ιουλίου, ἡ δε παράδοσις τοῦ μύλου ἐν πλήρει καὶ τελείᾳ καταστάσει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου ἐποπτος ἐτους 1897 (εβδόμου). Ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐὰν τελειώσῃ τὸ ἔργον οφείλουν οἱ εἰρημένοι Κο: να παραλάβωσιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀποπερατώσεως μετ' οκτῶ. Ὁ δε μύλος παραδιδόμενος θὰ εἶναι ἐν τελείᾳ καταστάσει καὶ θα λειτουργεῖ οὕτως, ὥστε εἰς ἐκστὴν ὥραν να δύναται ἐκατέρω μύλοπετρα να αλέθῃ τοὺς ἀνὰ ὅσον οὐδὲν ὀκτῶ (αριθ. 80) σκάδας γεννημάτων δια πάσης δε τὰς ἀνω υποχρέωσεις ὁ ρηθείς ἀρχιτέκτων Μιχαήλ Εξαπτερίδης θέλει παρουσιάσῃ καὶ ἀξιοχρεῶν ἐγγυητὴν, ὅστις θέλει ἐγγυηθῇ ὅτι ἐν οἰαδήποτε περιπτώσει: καθ' ἣν ὁ ρηθείς ἐργολάβος ἡ δὲν κάμνῃ τὴν ἐργασίαν κατὰ τοὺς ἀνω ὁρους ἡ δὲν κάμνῃ αὐτὴν τακτικῶν καὶ στερεᾶν ἡ φθᾶσας μέχρι τινός σημείου καταλείπει, εἴπειτα τὸ ἔργον ὑπετελῆς δεκτικῶν ὑπερβολῶν αὐτὸς ὁ ἐγγυητὴς να εὐθύνεται να ἀποζημιῇ τοὺς ρηθέντες Κοὺς δια τὰ μέχρι τότε μετρηθέντα χρήματα.

Δια τὴν ὀριθεύσαν δε τὴν ἐργολάβω ἐργασίαν ὡς καὶ δια τὰς δαπάνας αὐτοῦ προμήθειαν τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῶν τοούτων, οφείλουν οἱ ρηθέντες Κο: να πληρώσωσιν αὐτὰ ἐκαστοφράγα χρυσὰ τριακόσια δέκα (αριθ. 310). Ἐκ τοῦ ποσού δε τούτου πέντε τέταρτα μεν λίραι ὀθωμανικαὶ θα μετρηθῶσι παρὰ τοῦ Κου Ματθαίου Ιωαννοπούλου, τὰ δε ὑπόλοιπον παρὰ τοῦ ρηθέντος ταμεῖου τῆς ἀδελφότητος Κου Αποστόλου Λάππα. Ὁ μισθὸς δε οὗτος θέλει πληρωθῇ ἐκ δόσεως πέντε.

Ἐξ ἀρχῆς ὁμῶς τῆς ἐργασίας θα μεσιν θὰ προμηθευτῇ ὁ ρηθείς ἐργολάβος μόνος καὶ ἰδία αὐτοῦ δαπάνη χω-

Συνέχεια στὴ σελίδα 123

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΒΡΑΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ

Πραγματοποιήθηκαν και φέτος οι πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Ζαγόρι, όμως πιο υποβαθμισμένες από τις προηγούμενες χρονιές. Περιμένουμε από τους συλλόγους μετά από αδελφική συνεργασία να βρουν το γιατί, ώστε να αποτελέσει βάση για την καλύτερη εμφάνιση των Ζαγορισιακών '88.

Εμείς θα επισημάνουμε την έλλειψη συνεργασίας που παρατηρείται, ατυχώς στο χωριό μας και είναι η βασική αφορμή της υποβάθμισης που κυριαρχεί στο Ζαγόρι. Αποτέλεσμα της έλλειψης συνεργασίας συνεργασίας είναι και η ματαιώση της σύστασης ενός δευτεροβάθμιου συνδικαλιστικού οργάνου είτε μέσα στον Π.Σ.Ζ., είτε ξεχωριστού. Το πόση ωφέλεια θαχούν τα σωματεια μας από ένα όργανο που θα εκπροσωπούσε 44 κοινότητες, περιττεύει να το πούμε.

Στα Ζαγορισιακά '87 π.χ. τι θα ζημιώνει το φορέα εάν πριν από την οργάνωση, ζητούσε τη συμβουλή εκείνων που είχαν την πείρα από προηγούμενες συγκεντρώσεις; (συμβουλή δεν είναι υποχρεωτική) αλλά πως είναι δυνατόν να δεχθούμε κάποιον άλλο ότι είναι δυνατόν να έχει περισσότερες γνώσεις... Η συγκέντρωση περισσότερων οπωσδήποτε θα συντέλουμε στην αποφυγή λαθών και την εκμετάλλευση ευκαιριών ώστε αφ' ενός η επιτυχία να είναι μεγαλύτερη και το οικονομικό αποτέλεσμα να μην ήταν αρνητικό, όπως ήταν π.χ. στις Φραγκάδες.

Αυτό δεν είναι άποψη, είναι κανόνας, ότι μόνο με τη συνεργασία είναι δυνατόν να συμβάλουμε στην ανάπτυξη της ι-διαίτερης πατρίδας μας. Ο εγωϊσμός και ο τοπικισμός σε τίποτε δεν συμβάλουν εκτός από την εχθρότητα και τη διχονοία που άλλοι χώροι την εκμεταλλεύονται σε βάρος μας.

Η απουσία συγκροτημάτων από τις εκδηλώσεις που παρουσιάστηκε φέτος κατά κύριο λόγο οφείλεται στην έλλειψη οικονομικών δυνατοτήτων τόσο για την κατασκευή ή συμπλήρωση των στολών όσο και στην αντιμετώπιση των εξόδων μετάβασης και επιστροφής του συγκροτήματος. Για το λόγο αυτό οι σύλλογοι που οργανώνουν τις εκδηλώσεις πρέπει να καταβάλουν προσπάθεια για θετικό οικονομικό αποτέλεσμα.

Σαν παράδειγμα φέρουμε τις καρέκλες. Η μεγαλύτερη δαπάνη που αντιμετωπίζει ένας σύλλογος είναι η αμοιβή των μουσικών οργάνων που για μια βραδιά ξεπερνά τις 80.000 (μεγάλη κατά τη γνώμη μου) για λίγες ώρες που κρατάει η εκδήλωση. Πέρα όμως από το πα-

ράπάνω ποσό θα εισπράξουν και διπλάσια τουλάχιστον από το χορό που θα ακολουθήσει. Συνήθως την παρέα αποτελούν 7-9 άτομα. Για τις 2-3 ώρες. Πιστεύω ότι 4-5 άτομα είναι αρκετά και το χειρότερο το αρμόνιο που τίποτε δεν προσφέρει σε παραδοσιακή εκδήλωση.

Τα έξοδα μεταφοράς και ενοικίου, όταν η εκδήλωση διαρκεί μια βραδιά, της κάθε καρέκλας ανέρχονται από 150-200 δρχ. που δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν με ένα αναψυκτικό ή μπίρα. Δεν είναι άδικο εάν ο θεατής επιβαρυνθεί με τα έξοδα της καρέκλας που θα καθίσει για διασκέδαση. (Οι Κήποι το εφάρμωσαν στο πανηγύρι τους με επιτυχία). Με το μικρό αυτό ποσό οι σύλλογοι θα έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν άλλες δαπάνες προς όφελος όλων.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο των Φραγκάδων που αποτελείται από νέους κατέβαλε κάθε προσπάθεια να παρουσιάσει την πολιτιστική εκδήλωση όσο το δυνατόν καλύτερα και μέχρι ενός σημείου το πέτυχε. Η καθυστέρηση όμως να πάρουν τις τελικές αποφάσεις, λόγω της τότε κακοκαιρίας και η έλλειψη πείρας τους στέρησε από μερικούς τους να ανταμειφθεί και το οικονομικό αποτέλεσμα να μην είναι αρνητικό.

Πολλοί οι ξενοχωρίτες επισκέπτες και πλούσιος ο μπουφές με τους μεζέδες, τη μπίρα, το κρασί, όλοι βρήκαν την καρέκλα τους χωρίς δυσκολία.

Την εκδήλωση χαιρέτησε ο συγχωριανός κ. Ιωάννης Δ. Τσεκούρας Δ/ντής της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος:

Αγαπητοί Ζαγορισιοί, Φίλες και Φίλοι του Ζαγοριού,

Σαν γνήσιος Ζαγορισιος και άνθρωπος που εδώ και 15 περίπου χρόνια ασχολούμαι με τα κοινά του Ζαγοριού, θα μου επιτρέψετε να σας πω δυο λόγια σχετικά με τις εκδηλώσεις που κάθε χρόνο γίνονται στα διάφορα όμορφα χωριά μας από τους εκπαιδευτικούς συλλόγους των.

Ως γνωστό η απομινή εκδήλωση είναι συνέχεια μιάς σε ραζ εκδηλώσεων που άρχισαν από τον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Κήπων η «ΜΠΑΓΙΑ» το έτος 1981 με τεράστια τότε επιτυχία και συνεχίστηκαν μέχρι σήμερα και σ' άλλα Ζαγοροχώρια.

Σκοπός αυτών των εκδηλώσεων ήταν και είναι η διατήρηση της παρά-

δοσης και των εθίμων του Ζαγοριού που δια μέσου του χρόνου πηγαίνουν ν' αλλοιωθούν και να ξεχασθούν.

Για το λόγο αυτό πρέπει: όλοι οι Ζαγορισιοί γνήσιοι, παλαιοί και νέοι να πλαισιώσουμε τους Συλλόγους των χωριών μας και τον Σύνδεσμο Ζαγορισιών Ιωαννίνων και όλοι μαζί με κόπο και θυσίες, τις παραδόσεις μας να διατηρήσουμε ζωντανές και γνήσιες όπως τις βρήκαμε για να έχουμε την απειρήση και την ευχαρίστηση ν' απολαμβάνουμε αυτές τις ωραίες Ζαγορισιές βραδιές μέσα σε ένα καθαρό γνήσιο Ζαγορισιο αρχοντικό περιβάλλον.

Ευχαριστώ μ' αγάπη

Στην εκδήλωση πήραν μέρος η Βίτσα με το από πάσης πλευράς σωστό γυναικείο συγκρότημά της με τις αρχοντικές παλαιοκαίριτες στολές τους και το καλοβαλμένο μαντήλι. Χόρεψαν τους Ζαγορισιους χορούς τους με τη σεμνότητα της Ζαγορίας και τον ρυθμό καλής χορεύτριας. Απέσπασε τα θερμά χειροκροτήματα όλων.

Ακολούθησε το Δίκωφο με το συγκροτήμα του αποτελούμενο από νεαρούς και νεαρές, ο νεανικός ρυθμός ενθουσίασε τους θεατές ιδιαίτερα όταν χόρεψαν τον «Καλατζή».

Η Πέτρα προσπάθησε να πλησιάσει τους Ζαγορισιους σε εμφάνιση του συγκροτήματος όμως οι ανδρικές «μπουραζάνες» και το «καλάκι» στο κεφάλι απογοήτευσαν κείνους που πήγαν να δουν παράδοση σ' αντίθεση των κοριτσιών που εκτός από το... λευκό γιακάδακι πολύ πλησίασαν την παραδοσιακή μας στολή. Χόρεψαν με κέφι όχι όμως Ζαγορία. Ευχόμεστε του χρόνου να πλησιάσουν περισσότερο προς την παράδοση. Την εκδήλωση έκλεισε το συγκρότημα Φραγκάδων που τα κορίτσια με τις παλιές Ζαγορισιές φορεσιές εντυπωσίασαν οι Φραγκαδιώτες ήταν πάντοτε χορευταράδες.

Ακολούθησαν την παράδοση. Αντίθεση κτυπητή παρουσίασαν οι νέοι που φόρεσαν τις «μπουραζάνες» της Πέτρας γιατί δεν το κατάλαβα. Εφ' όσον στερούνται στολών είναι προτιμότερο ένα σκούρο παντελόνι με το πουκάμισο (η ζέστη το δικαιολογεί) και ακόμη καλύτερα εάν υπήρχε και ένα γιλέκο. Θα πλησίαζαν πολύ περισσότερο προς την παράδοση. Ο πρόεδρος του Π.Σ.Ζ. γιατί δεν τους το είπε;

Μετά την εκδήλωση ακολούθησε χορός ως τις πρωϊνές ώρες. Όλα τα προγράμματα των ομίλων.

Στη συνέχεια κάθε εκπρόσωπος των χορευτικών ομίλων απήντησε χοροσμο το παρουσιάζει το χορευτικό πρόγραμμα.

Από το Φιλοπροοδευτικό Σύλλογο των εν Ιωαννίνους Πετριωτών, διοργανώθηκε ΒΡΑΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΑ την 8η Αυγούστου 1987. Συμμετείχαν κατά σειρά εμφανίσεις, οι χορευτικοί όμιλοι Δίκωφου — Καπίσσο — Μηλιωτών — Πέτρας.

Τις εκδηλώσεις παρακολούθησαν οι εκπρόσωποι της Ένωσης Ζαγορισιών Αθηνών, πολλοί Πρόεδροι Κοινοτήτων του Ζαγοριού και πλήθος κόσμου που για την Πέτρα, ήταν πρωτοφανής τόσο μεγάλη κοσμοσυρροή, περίπου 3.000. Επίσης τηλεγραφώματα απέστειλε ο Λαζαρίδης Κώστας.

Στην αρχή ο Πρόεδρος του Φιλοπροοδευτικού Συλλόγου Πέτρας κ. Πέτρος Λεονταρίδης, ο οποίος είχε και την όλη επιμέλεια της εκδήλωσης, προσφωνήσε τους προσκεκλημένους. Τόνισε τη συμβολή των Πολιτιστικών Συλλόγων για τη διατήρηση της πλούσιας Ζαγορίας Μουσικοχορευτικής Παράδοσης σαν προϋπόθεση συναιδέλφωσης των κατοίκων της περιοχής και γενικότερα στη διατήρηση της εθνικής μας συνειδήσης και όπως ειδικά είπε «έθνος χωρίς παράδοση δε ζει».

Ακολούθως ο λόγος δόθηκε στον Πρόεδρο της Αδελφότητας Πέτρας κ. Ηλία Τσόντζο, να χαιρετήσει τους φιλοξενούμενους εκ μέρους όλων των συγχωριανών.

Στη συνέχεια εκλήθη ο απρόσποπος της Ένωσης Ζαγορισιών Αθηνών και Γραμματέας αυτής κ. Άγγελος Δαλαγγέλης να κηρύξει την έναρξη της Πολιτιστικής εκδήλωσης.

Αναφέρθηκε στη σημασία των Πολιτιστικών Συλλόγων του Ζαγοριού για τη συμβολή τους στη διατήρηση της πλούσιας Ζαγορίας Παράδοσης.

«Όλα αυτά, τα Σωματεια, Σύλλογοι, Ενώσεις, Αδελφότητες των απανταχού Ζαγορισιών με τις φιλότιμες πατριωτικές προσπάθειες τις ενεργειές των, τις δραστηριότητες των, μαζί με την έντονη Ζαγορία φωνή, δηλ. τη θαυμάσια εφημερίδα μας, που εκδίδεται στα Γιάννινα «Το Ζαγόρι μας» με την διευθύνση του εκλεκτού πατριώτη κ. Κίμωνα Κυριαζή, αποτελούν προάγματο μια μεγάλη δύναμη και φωνή δυναμική στον ευγενικό αγώνα που γίνεται για την αναγέννηση, το ζωντάνεμα και την απονομή από τη Βίτσα και ο κ. Γιώργος Δουβάρης από τα Πάνω Σουδενά.

Μετά από πολυώρους αγώνες που κρότησαν δυο μέρες νικητές αναδείχτηκαν: Πρώτος ο κ. Βασδέκης Απόστολος από τη Βίτσα, δεύτερος ο κ. Γιώργος Θανάσης από τα Πάνω Σουδενά και τρίτος ο κ. Παλάσσας Δημήτριος από τη Βίτσα.

Στις 10 Αυγούστου στα πλαίσια των εκδηλώσεων «ΖΑΟΡΙ '87» έγινε

Ζαγορισιακά '87

ήταν το ένα καλύτερο από τ' άλλο και κάθε ένα παρουσίαζε κάτι το ιδιαίτερο, δικό του.

Στο τέλος, εκείνο που έκανε ιδιαιτέρως εντύπωση ήταν η κοινή εμφάνιση και ο κοινός χορός απ' όλους τους ομίλους, δείγμα της επιτυχίας του σκοπού της βραδιάς.

Μετά δόθηκε αναμνηστικός δίσκος στους χορευτικούς ομίλους που έλαβαν μέρος, στην Ένωση Ζαγορισιών Αθηνών και στον κ. Κώστα Λαζαρίδη, που όπως είπε ο διοργανωτής, αφιερώνεται στο πρόσωπό του η βραδιά σαν ελάχιστη ευγνωμοσύνη για την πλούσια Ζαγορία λαογραφική που προσφορά. Ο δίσκος παρίστανε τους δυο βράχους της Πέτρας που πάνω στο ένα υπάρχει κτισμένος ο Ιερός Ναός της Αγίας Τριάδας.

Έπειτα το χορό άρχισαν οι προσκεκλημένοι και το παραδοσιακό γλέντι συνεχίστηκε μέχρι πρωΐας από το γνήσιο παραδοσιακό συγκρότημα του κ. Γρηγόρη Κωσάλη.

Γενικά όλοι οι φιλοξενούμενοι έμειναν πολύ ευχαριστημένοι και: έζησαν πραγματικά μια αξέχαστη βραδιά τόσο από άποψη οργάνωσης, όσο και από παραδοσιακής μουσικής και παραδοσιακού χορού.

Π. Α.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΚΑΙ ΒΙΤΣΑ

Για μια ακόμη χρονιά η Βίτσα έδωσε το παρόν της τους καλοκαιρινούς μήνες στο χώρο του Ζαγοριού.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος άνθρωποι κάθε ηλικίας συγκεντρώθηκαν στη νεοεπισκευασμένη πλατεία του χωριού μας τιμώντας τις εκδηλώσεις που οργάνωσε ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος επί ένα δεκαήμερο.

Από τις 8 Αυγούστου έναρξη των εκδηλώσεων μέχρι και το τέλος του πανηγυριού η Βίτσα έσφιξε από ζωή, αναβίωνοντας παλιές δόξες από τα χρόνια πριν αρχίσει η μετανάστευση. Οι εκδηλώσεις με την ονομασία «ΔΙΑΠΑΝΟΤΑΓΕΙΑ» που τέινουν να γίνουν θεσμός άρχισαν.

Γ' ΠΑΝΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΑΒΛΙ

Στις 8 Αυγούστου αρχή των εκδηλώσεων συγκεντρώθηκαν όλα τα μεγάλα ονόματα στο τάβλι κάτω από τον πλάτανο στην πλατεία του χωριού και έδωσαν μάχες. Μεταξύ τους φωνή δυναμική στον ευγενικό αγώνα που γίνεται για την αναγέννηση, το ζωντάνεμα και την απονομή από τη Βίτσα και ο κ. Γιώργος Δουβάρης από τα Πάνω Σουδενά.

Μετά από πολυώρους αγώνες που κρότησαν δυο μέρες νικητές αναδείχτηκαν: Πρώτος ο κ. Βασδέκης Απόστολος από τη Βίτσα, δεύτερος ο κ. Γιώργος Θανάσης από τα Πάνω Σουδενά και τρίτος ο κ. Παλάσσας Δημήτριος από τη Βίτσα.

Στις 10 Αυγούστου στα πλαίσια των εκδηλώσεων «ΖΑΟΡΙ '87» έγινε

η δεύτερη μέρα των χορευτικών συγκεντρώσεων.

Την Τετάρτη 12 Αυγούστου η Λαϊκή — Ρεμπέτικη Κομπανία διασκεδάσε τους παρευρισκόμενους ως το πρωΐ.

Την Πέμπτη 13 Αυγούστου το πρωΐ έγιναν οι προγραμματισμένοι αγώνες πγκ — πογκ, ενώ το βράδυ η αρχαιολόγος κ. Ιουλία Βοκοπούλου μίλησε για τα ευρήματα του αρχαιολογικού χώρου Βίτσας και για τις ανασκαφές που έγιναν σε όλο το Ζαγόρι.

ΑΓΩΝΕΣ ΠΙΓΚ - ΠΟΓΚ

Στους αγώνες πγκ — πογκ τις τρεις πρώτες θέσεις πήραν:

— Πρώτος ο Χαρίσης Παύλος.
— Δεύτερος ο Φωτόπουλος Χριστόφορος.
— Τρίτος ο Κρασόπουλος Γιάννης.

Μέσα σε ένα πολύ ευχάριστο και εύθυμο κλίμα έγιναν στην πλατεία του χωριού οι προγραμματισμένες τσουβαλοδρομίες. Εικοσι παιδιά μπηχαν μέσα σε τσουβάλια και δοκίμασαν να τρέξουν με αυτά (για πρώτη φορά, ίσως στη ζωή τους) την απόσταση που είχε οριστεί. Μετά από επίμονη προσπάθεια και με τη συμπαράσταση των παρευρισκόμενων τερμάτισαν πρώτοι οι:

— Πρώτος ο Αμνράζης Αντρέας.
— Δεύτερος ο Καραγιαννάκης Κυρ.
— Τρίτος ο Σπύρου Αλέξανδρος.
— Πρώτη η Κίττα Εύη.
— Δεύτερη η Χατζηορφανού Σωτηρ.
— Τρίτη η Χατζαρόπουλου Ηρώ.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στους αγώνες έλαβε μέρος και η μόλις τριών χρονών Μαντέλου Βάσω.

Οι εκδηλώσεις τελείωσαν με την τελευταία ημέρα του πανηγυριού στις 18 Αυγούστου το πρωΐ όταν ο Ζαχαρίας και το συγκροτήμα του έπαιραν το τραγούδι της Παναγιάς «Μαρία λέν' την Παναγιά» και το τραγούδι του αποχωρισμού «πώρα στα ξεχωριστά».

Στο επόμενο τεύχος της εφημερίδας «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» θα αναφέρουμε περισσότερες λεπτομέρειες για τις εκδηλώσεις.

Τελειώνοντας ευχή όλων μας είναι και του χρόνου να 'μαστε καλά να ξαναναμίσουμε και να κάνουμε ότι το δυνατόν καλύτερο. Ευχαριστούμε λοιπόν όσους βοήθησαν να βγάλουμε πέρα αυτό το βαρύ έργο και να σφαιρούμε κάτι καλό στο τόσο υποβαθμισμένο πολιτιστικά Ζαγόρι μας.

ΚΑΤΙ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Σε αυτό το φύλλο της εφημερίδας θα αναφερθούμε σε κάτι διαφορετικό.

Θα γνωρίσουμε λίγο προς τα πίσω μια συγκεκριμένα το καλοκαίρι που μας πέρασε και θα μείνουμε σε μια συγκεντρωση. Στη συγκεντρωση των γυναικών της Βίτσας την Τετάρτη 26 Αυγούστου, ένας πρωτοπόρος θε-

σμός για τα χωριά μας με ιστορία σχεδόν τριάντα χρόνων, από τις εποχές που οι γυναίκες δεν είχαν πολλά δικαιώματα και που δεν τολμούσαν να σηκώσουν κεφάλι. Τότε λοιπόν στα τέλη της δεκαετίας του πενήντα ήταν που οι γυναίκες της Βίτσας είχαν κάνει την πρώτη τους συγκεντρωση ενάντια στο κατεστημένο της εποχής εκείνης. Πρωτοπόρες, δείχνοντας το ανάστημά της Ζαγορίας γυναίκα επί τράντα σχεδόν χρόνια συνέχεια συγκεντρώνονται κάθε καλοκαίρι όλες μαζί, ανταμώνουν, συζητάνε γλέντάνε και χορεύουν μακριά από τους άντρες τους και το νοικοκυριό τους.

Φέτος λοιπόν συγκεντρώθηκαν όλες οι γυναίκες κάθε ηλικίας και γλέντησαν μέχρι αργά το βράδυ.

Μετά το φαγητό ακολούθησε συζήτηση για τα προβλήματα που απασχολούν το χωριό μας.

Ύστερα η βραδιά συνεχίστηκε με γλέντι, χορό, τραγούδι και με πολύ όρεξη και κέφι.

Η ευχή όλων μας είναι αυτή η συγκεντρωση που γίνεται κάθε χρόνο να μη σταματήσει ποτέ, γιατί δείχνει πως η Ζαγορία γυναίκα είναι αρχόντισσα και πρωτοπόρα σε θεσμούς που μετά από πολλούς αγώνες κατακτήθηκαν, αλλά να συνεχίζεται πάντοτε με την ίδια επιτυχία, με αγάπη, ειρήνη και ομόνοια.

Ύστερα η βραδιά συνεχίστηκε με γλέντι, χορό, τραγούδι και με πολύ όρεξη και κέφι.

Η ευχή όλων μας είναι αυτή η συγκεντρωση που γίνεται κάθε χρόνο να μη σταματήσει ποτέ, γιατί δείχνει πως η Ζαγορία γυναίκα είναι αρχόντισσα και πρωτοπόρα σε θεσμούς που μετά από πολλούς αγώνες κατακτήθηκαν, αλλά να συνεχίζεται πάντοτε με την ίδια επιτυχία, με αγάπη, ειρήνη και ομόνοια.

ΕΚΠΛΑΚ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΜΠΑΓΙΑ»

Ένας από τους πιο δραστήριους συλλόγους των χωριών μας είναι και ο Σύλλογος του χωριού Κήπων η «ΜΠΑΓΙΑ» η παρουσία του οποίου σε όλες τις εκδηλώσεις είναι πάντοτε πρωτοπόρος και έντονος. Κατά το τρέχον έτος είχε να παρουσιάσει ευρύτερο έργο εκδηλώσεων κοινωνικών και πολιτιστικών.

Από τις αρχές του έτους ξεκίνησαν οι εκδηλώσεις του με συγκεντρώσεις των συγχωριανών, με κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας, με τη διάθεση δωρών στα παιδιά και με ηθική και υλική βοήθεια σε χωριανούς.

Την ημέρα του Πάσχα σε μια μεγαλειώδη συνεστίαση των συγχωριανών, όπου παρευρέθηκαν (120) εκάστον είκοσι άτομα, με φαγητά (πίττες — ψητά κλπ.) ποτά κι αναψυκτικά, όπου επεκράτησε μεγάλο κέφι πέρασε μια αξέχαστη βραδιά με χορούς και παλιά Ζαγορία τραγούδια, στο ωραιότατο εντευκτήριο της Κοινοτήτας, που έμνε αλησμόνητη σε όλους τους συγχωριανούς, μονίμους κατοί-

κους και μη, αποτέλεσε δε κατά γενική ομολογία τη μεγαλύτερη και πιο επιτυχημένη εκδήλωση των ημερών του Πάσχα.

Κατά το διήμερο της 27ης Ιουνίου με συνδρομή του συλλόγου πραγματοποιήθηκε 2ήμερος εκδρομή των χωριανών, όπου έλαβαν μέρος 55 άτομα, στις παραλίες του Λιτοχώρου Πιερίας. Το κατάμεστο λεωφορείο του συγχωριανού Νικήτα Σωτηρόπουλου, ξεκίνησε με χαρά κέφι και τραγούδι από το χωριό μας το πρωΐ της 27ης Ιουνίου και δια μέσου Κοινοτής — Κοζάνης — Βεροίας (όπου επισκεφθήκαμε και τους Αρχαίους Τάφους της Βεργίνας) έφθασε το βράδυ στο ξενοδοχείο «ΟΛΥΜΠΟΣ» στις παραλίες του Λιτοχώρου, όπου και διανυκτερεύσαμε. Την άλλη ημέρα το πρωΐ ανεβήκαμε στο γραφικό χωριό της Πιερίας το Λιτοχώρο και το μεσημέρι μέσω Τεμπών — Λαρίσης — Καλαμπάκας — Μετσόβου επιστρέψαμε στο χωριό μας, με άριστες αναμνήσεις και με πολλές ευχαριστίες προς το αξιο Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας, που πάντα έχει ως σκοπό την προσφορά προς τους συγχωριανούς.

Τέλος στις 6 Αυγούστου, του Σωτήρος, με φροντίδα του Συλλόγου μας, έγινε το τριήμερο πανηγύρι του χωριού με το εκλεκτό συγκρότημα που Λευτέρη Σαρρέα, όπου η εξυπηρέτηση, η αφθονία των φαγητών, των πολλών και των αναψυκτικών ήτο κάτι το ασυνήθιστο, η μεγαλοπρεπής δε πλατεία του χωριού μας έδεχτο κάθε βράδυ τους 700 περίπου επισκέπτες, οι οποίοι κατεχυρισμένοι και κατενθουσιασμένοι, έχουν να λένε για το πανηγύρι μας που κατά γενική ομολογία υπήρξε ένα από τα καλύτερα και π'ο παραδοσιακά αρχοντικά πανηγύρια του Ζαγοριού.

Η προσπάθεια του Συλλόγου πρέπει να συνεχισθεί προς όλες τις κατευθύνσεις με σκοπό την πάντα ταπεινή παρουσία του χωριού και την διατήρηση της παράδοσης.

Το Δ. Σ.

ΕΚΛΟΓΕΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Έγινε τον Αύγουστο η Γενική Συνέλευση των μελών της Αδελφότητας Κουκουλιωτών «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΠΑΛΑΚΙΑΔΗΣ» με θέματα:

1. Απολογισμός πεπραγμένων και
2. Αρχαιρεσίες Συμβουλίων Διοικητικού και Εποπτικού.

Ε κ λ έ γ ο υ ν τ α ι :

Α) Για τα Δ.Σ.

1. Παναγιώτης Γόγολος Χρ. Πρόεδρος
2. Αχιλλέας Λένης Κων. Γραμματ.
3. Κων/νος Τάγκας Ν.κ. Ταμίας
4. Κων/νος Δήμιος Χρ. Μέλος
5. Νίκος Κοντοδόμος Σπ. Μέλος

Β) Για το Ε.Σ.

1. Χριστόδ. Βρυζάλας Κων.
2. Ιωάννης Βακίμης Δημ.
3. Γεώργιος Τσουμάνης Κων.

Π. Π.

Ιστορικά σημειώματα

Υπό
Γεωργίου Νέγο

ΤΟ ΤΑΛΙΜΑΤΙ

Στις εφημερίδες «Φάρος της Όθρυς» της 22 Οκτωβρίου 1860 και «Αθηνα» της 5 Νοεμβρίου 1860 δημοσιεύεται επιστολή Ηπειρώτου από το Γρεβενίτι από την οποία πληροφορούμεθα σε ποια αθλία και ελεεινή οικονομική κατάσταση βρίσκονταν κατά ην εποχή εκείνη η Τουρκία και ποια μέσα μεαχειριζόνταν για να ικανοποιήσει το αίτημα των δυστυχών υπηκόων της, των Χριστιανών. Η επιστολή αυτή αναφέρεται στην επιβληθείσα κατά την εποχήν εκείνη κακαστρεπτική φορολογία των Χριστιανών με την καταγραφή των κτημάτων αυτών.

Η κατά τον αρθρογράφο της εφημερ. «Φάρος της Όθρυς».

«Η Ευρώπη δια της συνθήκης του 1856 αναγνωρίσασα την υψηλήν αξίαν του Χατ - Χουμαγιούν ενόμισεν, ή τουλάχιστον προσπειποιήθη πιστεύουσα, ότι η υπόσχεσις του τυράννου να βελτιώσει την κατάστασιν των μη Οθωμανών υπηκόων του και να παύσει τας απεργιακάτους καταπιέσεις, τας δολοφονίας, τους βασισμούς παρθένων και γυναικών, προς δε και τας καθημερινώς επιβαλλομένας νέας, αλλ' αδικούς φορολογίας των Χριστιανών, αλλ' εκ των πραγμάτων απεδείχθη ότι ο Τούρκος είναι και έσεται ο αυτός θάρσαρος και εχθρός του χριστιανισμού και του πολιτισμού Τούρκος και η διπλωματία της Ευρώπης, εις τας ψυχάς και καρδιάς των διευθυνόντων αυτήν δεν υπάρχει ίχνος φιλανθρωπίας, η διπλωματία, λέγομεν δεν είναι ειμή καθαρά φενάκη, εξαπατά τους δυστυχείς λαούς και κρατούσα αυτούς υπό τον σιδηρούν ζυγόν των τυράννων.

Ό,τι και αν είπει, ότι και αν γράψει τις περί της αθλιότητος και ελεεινότητος της καταστάσεως των ομογενών μας εν τη Τουρκία, δεν δύναται κατ' ουδένα τρόπον να πλησιάσει εις την αλήθειαν, πολύ δε ολιγότερον να την παραστήσει ως έχει.

Η επιστολή αυτή του Ζαγορίσιου από το Γρεβενίτι είναι η εξής:

Αξιότιμε Κύριε Συντάκτα του Φάρου της Όθρυς,
Εξ Ηπείρου την 12 88βρίου 1860

Ενταύθα νέα οσούλια (κακονισμοί) καθημερινώς θγαίνουν, το τελευταίον το οποίον σήμερον ενεργείται και το οποίον λέγεται Ταλιμάτι, είναι το παραδοξότερον πάντων των μέχρι τούδε, ιδού δε τίνι τρόπω διενεργείται καθώς είδον ιδίοις οφθαλμοίς εν τα χωρία μου Γρεβενίτι του Ζαγορίου όπου πρώτον ήρχισαν την τοιαύτην καταγραφήν.

Την πρώτην 78βρίου εν. έ. αίφνης θάλομεν μίαν συνοδείαν από τεσσαράκοντα σχεδόν Τούρκους Μεμούριδες, οι οποίοι αφού πρώτον εξήτησαν καταλύματα και αφού αμέσως τους ετοίμασθησαν ησούχασαν επί δυο ημέρας χωρίς να ειπουν τίποτε μετά ταύτα προσκαλούν τους Μουχτάρηδες του χωρίου και τους λέγουν να προσκαλέσητε όλους τους χωριανούς να παρευρεθούν εντός δυο ωρών ενταύθα και αφού τους παρατηρούν ότι είναι αδύνατον, διότι οι χωριανοί όλοι είναι εις τας εργασίας των και ότι δεν δύνανται μετά δυο ώρας να συναχθούν ενταύθα, τότε τους λέγουν αποτόμως ότι ενώ είδετε βασίλικους ανθρώπους εις το χωρίον σας έπρεπε να φήσητε όλας τας εργασίας σας, διότι οι βασιλικαί υποθέσεις είναι ανώτεροι των εργασιών σας.

Αφού τέλος ευνάχθησαν οι χωριανοί τοις ανέγνωσαν την διαταγήν (μπουγιουρτί) του Πασά των Ιωαννίνων, δυνάμει της οποίας ήθελον κάμει την καταγραφήν των κτημάτων ενός εκάστου και την εκτίμησιν αυτών.

Ιδού τίνι τρόπω εγένετο η εκτίμησις επήγανον εις μίαν οικίαν και αφού της έβαξαν τον αριθμόν μετά ταύτα την εκτιμούσαν πόσον αξίζει (σημειωτέον όμως ότι ήτο διορισμένος και ένας χριστιανός μαζί των) Μουχαμίνης, αλλά διόλου δεν εισηκούετο, έλεγαν λοιπόν οι Τούρκοι ότι αξίζει 10.000 γρόσια εις ένα σπίτι π.χ. όπου δεν ήξιζε ούτε δυο χιλιάδες γρόσια και αφού την έκαμιναν την παρατήρησιν οι χριστιανοί ότι δεν αξίζει πόσον, διότι εάν εύρη αγοραστήν το παλαιο ό οικοκύρης δια χίλια γρόσια μόνον, αμέσως τους επεκρίνετο ότι ημείς δεν ήλθαμεν ν' αγοράσωμεν και ότι είσθε ασίζιδες της Βασιλείας και θα γράψωμεν εις Ιωάννινα να φυλακισθείτε όλοι και αμέσως έγγραψαν ούτοι όσον ήθελαν 10 χιλιάδας και άλλα άμα εγράφετο, ο Κατής ήτον εκεί παρών τον προσκαλούσαν να πάρει Χοτζέτι δια να αναγνωρίσθαι κύριος της οικίας και έπρεπε να πληρώσει 55 γρόσια δι' αυτό ήτοι πέντε επί τοις χιλίοις και πέντε δια χαρτόσημον δια δε τα χωράφια και αιμπελίας αφού εκτιμούντο, έπρεπε να πάρουν ταπί από τον ιεπί τούτων διορισμένον υπάλληλον από το Ισπαού καλέμι, πληρώνων δι' αυτά 5 επί τοις εκατόν, εκ της αξίας των, από την εκτίμησιν δε των κτημάτων αυτών οφείλει να πληρώνει κατ' έτος ο κτηματίας 4 επί τοις χιλίοις. Το παραδοξότερον δε πάντων είναι ότι φορολογεί και τον άρτον αυτών οπου τρώγει, ενώ τούτον έχει άπασι και δις φορολογούμενον, ο φόρος δε αυτός ονομάζεται Τεμετοό.

Αφού ιερωτούνταν έκαστον τι δουλειά κάμνει και έλεγαν ότι γεωργίος είμαι δουλεύω τα χωράφια μου και τα αιμπελίας μου, τα οποία ιενώ πληρώνω το δέκατον μου τα εκτιμήσεις μάλιστα να πληρώνω και άλλον φόρον της αξίας ενώ δια τα αιμπελίας πληρώνομεν και τον χωριστόν φόρον, κρασινόμι ονομαζόμενον, δηλ. 20 τοις εκατόν.

Ας είναι λέγει ο Τούρκος πόσα γρόσια και αξιαντάς με αυτήν ισου την δουλειάν, τι να ικαζαντήσω λέγει ο κακός χριστιανός, ιδεν ιβγάζω ούτε το ψαμί οπου τρώγω ίσα ίσα αυτό το ψαμί οπου τρώγεις το οφείλεις και το τρώγεις ίππειτα έχεις τόσην οικογένειαν λέγει ο Τούρκος πόσα έξοδα θέλεις τον χρόνον να την θρέψεις και να την ειδοίσεις τον ελάχιστον όρον ιενώ θάλομεν πρέπει να εξοδεύει 3 χιλιάδας γρόσια και αμέσως γράφει χωρίς να ακούσει καμμίαν παρατήρησιν πλέον, το ποσόν δε αυτό φορολογείται κατ' έτος με 3 τοις εκατόν.

Το περιέργον ότι και την ελεησύνην αυτήν φορολογεί δις μίαν οικογένειαν ισυκινημένην εξ ιεπτά ορφανών και ανηλίκων παιδιών και ικορασίων και της Μητρός των χήρας αφού ιερωτά τι καζαντούν; τους είπαν οι πρόκριτοι του χωρίου, ότι ιεπειδή η οικογένεια αυτή είναι όλοι ανήλικοι τους τρέφει το χωρίον δι' ελεημοσύνης έως ότου έλθουν εις ηλικίαν και δυνηθώσι να πορισθώσι μόνον των τα προς το ζην των, αδιάφορον αποκρίνεται ο Τούρκος δια τινος μέσου πορίζεται τα προς το ζην των είτε δι' ελεημοσύνης, είτε δι' εργασίας, πόσα γρόσια θέλει να ιτραφεί και να ενδυθεί η οικογένεια αυτή, ιδίον και η ελεημοσύνη εισόδημα είναι και αμέσως έγγραφεν ότι έχει 1.200 γροσιών εισόδημα, ώστε να πληρώσει δι' αυτά 30 γρόσια κατ' έτος και χωριστά του πατρός των αν και δεν δύνανται να τα δουλεύουν.

Τοιαύτα φίλε μου αφού κατεβασάνισαν το χωρίον επί τριάκοντα δυο ημέρας, τεσσαράκοντα άνθρωποι, εις το πέλος προσκαλούν τους προκρίτους να σφραγίσουν τον κατάλογόν των και να τους ιδώσουν και αποδέειν ότι έμειναν ευχαριστήντοι από αυτούς, διότι ιούτω διαλαμβάνει το παλιμάτι, τότε τους αποκρίνονται ότι ημείς δεν γνωρίζομεν τι διαλαμβάνει το παλιμάτι, αναγνώσατέ το να το ακούσομεν δεν επιτρέπεται να λέγουν να μάθωτε σεις τι λέγει το ταλιμάτι, αλλά ως σας διατάσσομεν ούτω να ακολουθήσετε τοις λέγουν ότι το Χατ - Χουμαγιούν λέγει να δημοσιεύονται οι νόμοι πρώτον και έπειτα να τίθενται εις ενεργείαν.

Συνέχεια στη σελίδα 119

Συνέχεια από το προηγούμενο
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ, ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ

Η αναγκαστική χειμερινή μετοίκηση στις πεδιάδες της νότιας και νοτιοδυτικής Ηπείρου έφερνε τους κατοίκους της αρχαίας κόμης σε επαφή και γνωριμία με τον αστικό πολιτισμό των κορινθιακών και ηλειακών αποικιών των παραλίων. Οι κάτοικοι της Αμβρακίας, του Βουχετίου, της Πανδοσίας, της Ελάτρειας, των Βατιών πολλά θα δίδαξαν στους ορεινούς επισκέπτες τους. Είναι αβέθαιο όμως αν τους δίδαξαν τη γραφή. Σε τρεις περιπτώσεις θρέθηκαν χαράγματα πάνω σε αγγεία ή όστρακα που δεν είναι όμως εγχώρια, αλλά τροχήλατα μελαμψαφή 5ου - 4ου αι. και δεν αποκλείεται να έφερναν τις επιγραφές χαραγμένες, όταν πουλήθηκαν.

Από τις αποικίες που αναφέραμε οι κάτοικοι της Βίτσας προμηθεύονταν τροχήλατα κορινθιακά και ρυθμού Δυτικής Ελλάδας αγγεία και έρχονταν ίσως σε άμεση επικοινωνία με Ιθακήσιους εμπόρους. Η Οδύσσεια αφήνει σε πολλά σημεία να φανεί ότι οι Ιθακήσιοι γνώριζαν καλά τις απτές και το εσωτερικό της Ηπείρου. Ο Οδυσσεύς συχνά επισημαίνει τη Θεσπρωτία και στο τέλος της ζωής του καταβέβη στα θουνά της Πίνδου για να θρει ησυχία. Η μεγάλη ομοιότητα πολλών γεωμετρικών και υστερογεωμετρικών τροχήλατων αγγείων της Βίτσας με αγγεία από τον Αιό της Ιθάκης διαφωτίζουν τη γραπτή παράδοση.

Οι οροσειρές της Πίνδου σε καμμία εποχή δεν αποτέλεσαν φραγμό για την επικοινωνία των νομάδων κτηνοτρόφων της ανατολικής με τη δυτική πλευρά, έστω και αν οι μετακινήσεις τους δεν συνέπιπταν. Μερικά από τα γεωμετρικά τροχήλατα αγγεία της Βίτσας είδαμε ότι μπορεί να είναι θεσσαλικά, ή τουλάχιστον να έχουν δεχθεί έντονη επίδραση του θεσσαλικού πρωτογεωμετρικού και γεωμετρικού ρυθμού. Τα χάλκινα κοσμήματα λίγων πρώτων τάφων της Βίτσας πρέπει να είχαν εισαχθεί από τη Μακεδονία, ίσως μάλιστα με επιγαμίες, όπως είναι πιθανότατο στην περίπτωση της νεκρής του τάφου 113. Τα μακεδονικού τύπου χάλκινα κοσμήματα και περιάπτα δεν έχουν μετά τον 9ο αι. συνέχεια στη Βίτσα, ούτε στην υπόλοιπη προς Νότο Ηπειρο.

Η αμαυρόχρωμη βορειοδυτική γεωμετρική κεραμική μαρτυρεί πολιτιστική ταυτότητα και συγγένεια με τα δυτικά μακεδονικά φύλα του πάνω και μέσου ρου του Αλιάκμονα.

Την εισαγωγή της κεραμικής αυτής από τη Δυτική Μακεδονία υποστήριξε ο Σ. Δάκαρης, προσθέτοντας ότι φορείς της ήταν το μακεδονικό φύλο των Μολοσσών που από την περιοχή της Ελίμειας (μέσος ρους του Αλιάκμονα) ήλθαν και επικράτησαν στην κεντρική Ηπειρο, περίπου δυο γενιές μετά την άλωση της Τροίας, μέσα στον 12ο αι.

Τον 5ο αι. οι Μολοσσοί συνόρευαν προς Ν. με την περιοχή της Δωδώνης, που αναφέρεται, ακόμη, ως Θεσπρωτική, με κέντρο πολιτικό και θρησκευτικό το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, όπου η έδρα των βασιλέων τους Πασσαρών. Πολύ μεγαλύτερη φαίνεται ότι ήταν η ορεινή έκταση που κατείχαν βόρεια από τη λίμνη των Ιωαννίνων περιλαμβανει το σημερινό Ζαγόρι, τον πάνω ρου του Αώου και ίσως έφτανε μέχρι τη Μακεδονική Ορεστίδα, στον πάνω ρου του Αλιάκμονα, νότια της λίμνης της Καστοριάς. Στην τελευταία περιοχή οι

αρχαίες πηγές αναφέρουν ότι κατοικούσαν Μολοσσοί, Ορεστοί Μολοσσοί, καθώς και στην Ελιμιώτιδα, στον μέσο ρου του Αλιάκμονα. Τους Μολοσσούς αυτούς της Ορεστίδας και Ελιμιώτιδας ο Εκαταίος δεν θεωρεί μακεδονικά έθνη, αλλά τους κατατάσσει στα μολοσσικά. Την εποχή του Στράβωνα στην ίδια περιοχή περίπου, ο πάνω Αλιάκμων και ο παραπόταμος του Αξιού Ερίγων χώριζαν τα ηπειρωτικά από τα μακεδονικά έθνη.

Με βάση λοιπόν τον Εκαταίο, θα μπορούσαμε να πούμε ότι φορείς της βορειοδυτικής κεραμικής δεν ήταν μακεδονικά φύλα, σε στενή έννοια, αλλά μολοσσικά. Στην περιοχή ακριβώς της Ορεστίδας και της Ελίμειας τοποθετούνται οι περισσότεροι χώροι εύρεσης της κεραμικής αυτής, αρχίζοντας από το ίδιο το Μπουμπούστι. Σε ευρύτερη έννοια και οι Μολοσσοί αυτοί εντάσσονται στην ομάδα των πολυώνυμων «Μακεδόνων» του Ηροδότου, των νομαδικών δηλαδή βορειοδυτικών ελληνικών φύλων που αντίστροφα, χωρισμένοι σε ομάδες που έφεραν τα ονόματα Έλληνες, Μακεδνοί, Δρύοι, Δωριείς.

Τη μετακίνηση μέρους των Μολοσσών από την κοιτίδα τους στην Ελίμεια και Ορεστίδα (σημερινή Δυτική Μακεδονία) προς την κεντρική Ηπειρο αρχικά, μπορούμε ίσως να συνδυάσουμε με τους γενεαλογικούς μύθους των Μολοσσών. Στους Ινόστους του Αγία (8ος αι.) ανάγεται η παράδοση ότι ο Νεοπτόλεμος επιστρέφοντας από την Τροία μέσω της Θράκης και της Μακεδονίας έφτασε στη Μολοσσία, όπου και εγκαταστάθηκε, έχοντας σύζυγό του την Ανδρομάχη από την οποία απέκτησε τον Μολοσσό, επώνυμο ήρωα και γενάρχη των Αιακιδών, βασιλέων της Μολοσσίδας. Κατά τον Ευστάθιο πήγε στην Ηπειρο αφού πέρασε πρώτα από τη Θεσσαλία. Κατά τον Ευριπίδη, μετά τη δολοφονία του Νεοπτόλεμου στους Δελφούς, η Ανδρομάχη με το γιο τους Μολοσσό έφυγε από τη Φθία και πήγε στη Μολοσσία, για να βασιλεύσει εκεί ο Μολοσσός. Σύμφωνα με άλλη παράδοση που διέσσωσε ο Απολλόδωρος, ο Νεοπτόλεμος αρχικά συγκρούστηκε με τους Μολοσσούς της Ελίμειας, στη Δυτική Μακεδονία.

Για ποιο λόγο όμως ο Νεοπτόλεμος εγκατέλειψε τη Φθία για να πάει στην πρωτόγονη για τους Μυκηναίους Ηπειρο, ιδεν αναφέρει η παράδοση. Θα πρέπει να υποθέσουμε ότι αναγκάστηκε, ίσως επειδή στο βασίλειο του Αχιλλέα είχαν κίλους εισβάλει άλλα έθνη, πιθανότατα οι Θεσπρωτοί Θεσσαλοί. Γιατί όμως κατέφυγε ειδικά στη Μολοσσία, μπορούμε ίσως να το εξηγήσουμε: από την Ιλιάδα φαίνεται ότι οι Έλληνες ή Μυρμιδόνες της Φθίας είχαν παμπάλαιη σχέση με την Ηπειρο. Ο Αχιλλεύς επικαλείται τον Δωδωναίο Δία, θεότητα ενός απομακρυσμένου από τη Φθία ιερού, που φαίνεται όμως να είναι πατροπαράδοτος προστάτης της γενιάς του. Θα πρέπει κάποτε οι Έλληνες να ζούσαν κοντά στην πελασγική Δωδώνη - στους ΜΕ ίσως χρόνους - και αυτό ενισχύεται από την πληροφορία ότι η αρχαία Ελλάδα ήταν η «περί την Δωδώνην». Η λατρεία, άλλωστε, στη Δωδώνη αρχίζει σύμφωνα με τα θρησκευτικά δεδομένα της, από τις αρχές της 2ης χιλιετίας π.χ. Επομένως, ο Νεοπτόλεμος καταφεύγει τον 12ο αι. σε οικία εδάφη και πιθανότατα σε συγγενικά φύλα. Οι Μολοσσοί της Ελίμειας, μετά από την αρχική αντίδραση, υποτάχθηκαν στους Αιακίδες, προφανώς επειδή τους δέχτηκαν σαν συγγενείς τους. Ιδιαίτερα σημαντική υποστήριξη στη θεωρία αυτή δίνει η πρόσφατη εύρεση αμαυρόχρωμης βορειοδυτικής κεραμικής στο Βελεστίνο, τη νότια Θεσσαλία και την Ελασσόνα. Πρόκειται για αγγεία από ιερυθρό πηλό ή πορτοκαλέρυθρο με λεία επιφάνεια και μαύρο γάνωμα, της ίδιας ποιότητας και τεχνικής με των οχθών του Αλιάκμονα (Μπουμπούστι κ.λ.). Η Ελασσόνα βρίσκεται στη βόρεια Θεσσαλία στην περιοχή της αρχαίας Πε-

Η εκπαίδευση στα χρόνια του σκοταδισμού

Συνέχεια από το προηγούμενο

Για να συνοψίσουμε έως εδώ με τη μικρή βοήθεια και του Ιω. Λαμπρίδη: Η σύσταση του κοινού σχολείου — του δημοτικού — συμπίπτει γύρω στα 1790, αφού πέρασε ο Άγιος Κοσμάς και εθέρμανε και εφώτισε τις καρδιές των ανθρώπων για την αναγκαιότητα ιδρύσεως και λειτουργίας σχολείου στο χωριό. Επρωτοστάτησε ο καλόγηρος Γρηγόριος Ζαζής, ηγούμενος της Ευαγγελιστρίας με τη συνδρομή αργότερα και του αδελφού του ιερομονάχου Χρυσάνθου. Το σχολείο εθεμελίωσαν με πολύ γερές βάσεις, αλλά και το θεώρησαν σημαντικά στην ανάπτυξή του. Όλες οι ενδείξεις πείθουν ότι το σχολείο των Σουδενών από τη σύστασή του έγινε ένας φωτεινός φάρος για την εποχή εκείνη. Από το σχολείο βγαίνουν αξιόλογοι μαθητές, όπως τους μνημονεύσαμε. Φθάνουμε στα 1820 που μαθαίνουμε από τον Ιω. Λαμπρίδη την προαγωγή του σχολείου από το Γρηγόρη Ζαζή σε σχολείο ανώτερης θαμνίδας. Δεν κρατάει πολύ η λειτουργία του με την επελθούσα ανατροπή του Αλή - πασά και την επακόλουθη σαρανταετή αναταραχή. Εδεινοπάθησαν τα χωριά μας από τις συνεχείς επιδρομές αλβανικών σιφών. Μια εποχή μάλιστα οι Σουδενιώτες εγκατέλειψαν το χωριό και κατέφυγαν

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ
ΕΠΙΛΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

στο Λυκοτρίχι έξω από τα Γιάννινα. Ωστόσο με όλα αυτά το σχολείο στα Σουδενά λειτούργησε παρ' όλες τις αντιξοότητες που είχε να αντιμετωπίσει. Και κάτι άλλο μπορεί να βγει από τη στοιχειώδη έρευνά μας. Όσοι γεννήθηκαν από το 1810 και ύστερα στα Σουδενά έμαθαν πολύ λίγα γράμματα. Ο δικός μου παππούς Λάμπρος και ο αδελφός του Κώστας γεννημένοι γύρω στα 1810-1815 είναι ολιγομαθείς, όπως φαίνεται από μερικά χαρτιά του Λάμπρου, γραμμένα από τον ίδιο και φυλαγμένα στο αρχείο μου.

Αναφέραμε προηγουμένως ότι λειτούργησε το σχολείο των Επάνω Σουδενών σε όλη τη διάρκεια της αναταραχής και της ανωμαλίας που επικράτησε στα Ζαγοριανά και ιδιαίτερα στα δικά μας, που πολύ δοκιμάστηκαν και εδεινοπάθησαν έπειτα από την ανατροπή του Αλή - πασά. Αυτό το επίτευγμα οφείλεται στους αδελφούς Ζαζή. Αυτοί φρόντισαν να μη σβήσει η πνευματική εστία που αποτελούσε κατ' αποκλειστικότητα σχεδόν έργο δικό τους. Διακοπή της λειτουργίας του σχολείου στα δώδεκα χρόνια της αναταραχής δεν ανακλείεται με θύματα τον παππού μου, τον αδελφό του, όπως τους μνημονεύσαμε, για τους οποίους υπάρχει η τεκμηρίωση ότι ήταν σχεδόν αγράμματοι.

Ωστόσο δεν έπαυσε από το να είναι διαρκές μέλημα των Ζαζήδων η απρόσκοπτη λειτουργία της Σχολής με συμπαροσάτη και προστάτη την Ευαγγελίστρια της οποίας ηγούμενος ήταν ο Γρηγόριος Ζαζής. Κι αυτό είχαν επιτύχει οι δυο αδελφοί. Σ' αυτή μας τη θέση πολύ ενισχυόμεθα και σχεδόν είμαστε σίγουροι από τη διάσωση και διαφύλαξη του αντιγράφου κώδικα από το 1832 έως το 1862 των Επάνω Σουδενών. Τεκμηριωμένη μια λαμπρή αυτοδιοίκηση των Επάνω Σουδενών σ' όλες τις εκφάνσεις της και αξιοζήλευτη ρίχνει αρκετό φως και μας κατατοπίζει για τα εκπαιδευτικά πράγματα του χωριού και την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου.

Είχε επιτύχει ο φωτισμένος ηγούμενος της Ευαγγελιστρίας Ζαζής τη μόνιμη καθιέρωση σημαντικής οικονομικής βοήθειας για τη λειτουργία του σχολείου από τους πόρους του Μοναστηριού. Αυτή η συνδρομή ήταν της τάξεως των 1.500 γροσίων κάθε χρόνο. Η εκχώρηση του ποσού ήταν α-

νελλιπής κάθε χρόνο. Πρέπει να σημειωθεί για την αξία της προσφοράς αυτής του Μοναστηριού ότι τα 1.500 γρόσια στις αρχές του 19ου αιώνα ήταν ίσης αξίας γύρω στα 1870 με 7500 γρόσια. Ήταν και τότε ο πληθωρισμός. Τον έλεγαν τότε «χαμό της μονέδας». Γι' αυτό δε και οι Τούρκοι στην εισπράξη των φόρων από τους ραγιάδες υπολόγιζαν και ποσά για το χαμό της μονέδας. Αυτό είναι στοιχείο τεκμηριωμένο από το αντίγραφο κώδικα εκείνης της εποχής.

Από μια παράγραφο ενός πρακτικού, όταν, υπέρηρος πια, ο ηγούμενος Γρηγόριος Ζαζής, παρέδιδε το Μοναστήρι της Ευαγγελιστρίας σε κάποιον άλλο καλόγηρο, τον Ιωσήφ, το 1853, θα πληροφορηθούμε ότι ανέκαθεν ενισχύονταν από την Ευαγγελίστρια η Σχολή με 1500 γρόσια, ποσό σημαντικό, όπως αναφέρουμε, για την εποχή και καθοριστικό ταυτόχρονα της εξασφάλισής της λειτουργίας του σχολείου των Σουδενών.

Είναι συγκινητικές οι προσφορές Σουδενιωτών, ανδρών και γυναικών, για τις ανάγκες της λειτουργίας του σχολείου. Εξαίρονται οι προσφορές των γυναικών που είναι όλες αγράμματες. Η βασική ωστόσο χρηματοδότηση ήταν της Ευαγγελιστρίας, η οποία εμφανίζεται υπό τον επιφανή καλόγηρο Ζαζή, ως η πνευματική τροφός για την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών πραγμάτων στα Σουδενά.

Φθάνουμε στον κώδικα και την αυτοδιοίκηση που ασκείται στο χωριό από το 1832. Ιβρίσκουμε το πρώτο πρακτικό, που είναι αξιοσημείωτο. Στο πρακτικό αυτό καταχωρίζεται ο διακανονισμός του κοινοτικού χρέους. Το πρακτικό υπογράφουν οι πρόκριτοι του χωριού και μερικοί άλλοι, όπως ο Αλέξ. Πατάζογλου, ο τότε Δεσπότης κ.λπ. Υπάρχουν και οι εκπρόσωποι των προκρίτων. Αρχικά ήταν 10. Συμπληρώνονται με άλλους τέσσερις. Είναι όλοι τους ολιγομαθείς και φαίνεται ότι είναι ηλικιωμένοι και γεννημένοι στα χρόνια του σκοταδισμού, πριν φυσικά από το 1800 αρκετά χρόνια. Δεν θα ξαναθρούμε στο κείμενο του αντιγράφου του κώδικα αυτούς τους ολιγομαθείς. Ο κώδικας — το αντίγραφο — γραφεται πια από γραμματισμένους. Και ο δάσκαλός τους; Είναι ο ιεροδιάκονος Χρυσάνθος Ζαζής. Τον πρωτοσυναντούμε στο κείμενο:

«1838 Χρυσάνθος γρόσια 112.

» » Ιούνιος 22 γρόσια 170».

Θα τον θρούμε στα χαρτιά του κειμένου γραμμένο το Χρυσάνθο Ζαζή έως τη χρονιά 1845.

«Απριλίου 20 παίρνει 600 γρόσια.

Νοέμβριος 20 » 400 γρόσια».

Αυτός είναι ο τελευταίος μισθός του.

Κάναμε λόγο βέβαια για το Χρυσάνθο. Πρέπει να συμπληρώσουμε. Ο ιεροδιάκονος Χρυσάνθος Ζαζής ήταν λίγο μικρότερος από τον αδελφό του Γρηγόριο. Ευτύχησε να μεθετάνε στα Γιάννινα στην Καπλάνειο Σχολή, που διευθυντής του ήταν ο αρχιδιάκονος Αθαν. Ψαλίδας. Πότε εμμέλεισε δεν είναι εύκολο να προσδιορίσουμε με ακρίβεια. Ο μεγάλος δάσκαλος εφώτισε την πόλη των Ιωαννίνων από το 1795 έως το 1821 ως διευθυντής στην Καπλάνειο Σχολή, όπως αναφέραμε. Ο Χρυσάνθος πρέπει να ήταν από την πρώτη σειρά των μαθητών του Ψαλίδα και γι' αυτό στο φωτισμένο ιεροδιάκονο Σουδενιώτη ανήκει ακόμα ένας μεγάλος έπαινος, αν έχουμε υπ' όψη μας ότι σύσσωμο το Ιερατείο των Ιωαννίνων είχε κηρύξει αμείλικτο πόλεμο εναντίον του Αθαν. Ψαλίδα.

Και όμως ο Χρυσάνθος ετόλμησε και φοιτώντας στη Σχολή Καπλάνη και ακούοντας και μαθαίνοντας από τον Α-

← Ψαλίδα έγινε να θαυμάζεται έπειτα για τη σοφία του.

Ο Ψαλίδας είναι θαμμένος στη Λευκάδα στο εκκλησάκι του Αγίου Μηνά. (Βλ. σελ. 108 στο βιβλίο «Αθανάσιος Ψαλίδας», που έγραψε ο κ. Α. Ι. Βρανούσης το 1952). Φίλοι και θαυμαστές του έστησαν μια μεγάλη επιτύμβια πλάκα, στην οποία αναγράφεται ανάμεσα στα άλλα: «...ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΨΑΛΙΔΑ ευkleώς διδάξαντι και... τους σοφίας ύστερον θαυμαζομένους από...».

Μαθητής του Ψαλίδα ο Χρυσάνθος για τη σοφία του έπειτα θαυμάζονταν. Αυτός λοιπόν ο δάσκαλος στο σχολείο των Επάνω Σουδενών από τη σύστασή του ίσως έως το 1845 που καταθέτει τα όπλα τα ιερά. Σοφός δάσκαλος ο Χρυσάνθος Ζαζής. Και στην παρουσία και το πέρασμα του Χρυσάνθου βρίσκεται το μεγάλο μυστικό που αυτό το χωριό θρέθηκε στην περίθλητη θέση να έχει δασκάλους και πνευματικούς ανθρώπους εξέχοντες. Οι αδελφοί Θεόδωρος και Σπύρος Πριμκήρης ήταν μαθητές του σοφού ιεροδιακόνου Χρυσάνθου, ο Δημ. Φωτιάδης, ο Μιχ. Τουρτούρης ή Σακελλάριος, οι δάσκαλοι που τον διαδέχτηκαν στα Σουδενά και συνέχισαν το έργο του, αλλά και όσοι Σουδενιώτες διέπρεψαν στην αγαθοεργία με τα κληροδοτήματά τους από το σχολείο του σοφού ιεροδιακόνου Χρυσάνθου πέρασαν. Ο Λαμπρίδης ή Ντάγγας, ο Δημ. Λαζάρου στο σχολείο του Χρυσάνθου φοίτησαν, αλλά και ο Καλλίνικος, ο διάδοχος του Γρηγορίου — ο Ιωσήφ που αναφέρθηκε δεν έκλεισε ούτε χρόνο ως ηγούμενος — στην ηγουμένη της Ευαγγελιστρίας τίνος ήταν αναστήμα; Στο σχολείο του Χρυσάνθου είχε φοιτήσει.

Ωστόσο ο Χρυσάνθος έχει και τη μεγάλη πνευματική κληρονομιά αφημένη στο χωριό του, στα Σουδενά. Ένα χρόνο προτού να πεθάνει ο Αθαν. Ψαλίδας, ο Χρυσάνθος, με βάση τις σημειώσεις που κρατούσε στις παραδόσεις του Ψαλίδα στο μάθημα της Γεωγραφίας, αρχίζει να γράφει με αριστοτεχνικό τρόπο το αξιόλογο χειρόγραφο του. Στο εξώφυλλο αναφέρεται:

«ΖΑΖΗ ΤΟΥ

1848 Ιουλίου 12' Αρχισε να γραφθεί η παρούσα βίβλος υπ' εμού Χρυσάνθου Ιεροδιακόνου Ιωαννίδου Ζαζή του εκ της χώρας Ζαγορίου Επάνω Σουδενών».

Έπειτα αρχίζει η ανάπτυξη του χειρογράφου της Γεωγραφίας. Τίτλος του «Παγκόσμιος Γεωγραφία». Οι σελίδες του χειρογράφου είναι 462. Σε κάθε σελίδα είναι γραμμένες γύρω στις 15 σειρές σε χαρτί αρίθωτο με κύριο χαρακτηριστικό την ευθεία γραμμή στην εντέλεια και γραφικό χαρακτήρα απεργάδιαστο. Λυπούμαι που δε μπορώ να παραθέσω δείγμα γραφής της Γεωγραφίας αυτής λόγω ελλείψεως χώρου. Το χειρόγραφο είναι πολύτιμο και μέχρι στιγμής η διαφύλαξή του είναι εξασφαλισμένη. Από την ασημί υπάχει ή μπορεί να υπάρξει πρόταση για την αγορά του χειρογράφου και την εξασφάλισή του μ' αυτόν τον τρόπο. Αυτό μελλοντικός θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι και θα αποφασίσουν τελικώς.

Από τα 1845, όταν κι αυτός γέρος και κατάρκοπος αφήνει την έβρα του, ζει άλλα 5 χρόνια. Στις αρχές του 1851 πιθανότατα αποδημεί εις Κύριον, πιο γρήγορα και από τον Γρηγόριο. Έχει επιτελέσει μεγάλο έργο. Η σοφία του και η προσφορά του είναι ανυπολόγιστες. Κάπου αλλού έχουμε γράψει:

«Τελειώνοντας το σημειώμά μας το θεωρούμε ως ένα ευλαβικό μνημόσυνο στους αφανείς πνευματικούς ανθρώπους Χρυσάνθο Ζαζή και Θεόδωρο Πριμκήρη από τα Σουδενά και γενικότερα ως ένα μνημόσυνο στον άγνωστο των γραμμάτων σκαπανέα που συμπαραστάθηκε στην επιβίωση του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας στα χρόνια της μακράς ανόδου και της καταδυναστεύσεως του Γένους από τον α-

δυσωπότη κατακτητή».

Το μεγάλο δάσκαλο των Σουδενών και θεμελιωτή της παιδείας θα τον διαδεχθούν δάσκαλοι Σουδενιώτες, μαθητές του Χρυσάνθου. Πρώτος αναφέρεται ένας Κώστας. Πληρώνεται για τη χρονιά 1848 σε δυο δόσεις με 900 γρόσια. Αναφέρεται στο αντίγραφο του κώδικα πρώτη και τελευταία φορά. Στο 1849, Φεβρουαρίου α, δάσκαλος του χωριού αναφέρεται κάποιος Αποστόλης με το μικρό του όνομα. Δεν είναι εύκολο να βρεθεί το επώνυμό του, γιατί την εποχή που είναι δάσκαλος ο γνωστός σε όλους τους συγχωριανούς Αποστόλης για μας τους μεταγενέστερους είναι απροσδιόριστος, επειδή τότε υπήρχαν τρεις Αποστόλιδες με τρία διαφορετικά επώνυμα, ήτοι: 1) Αποστόλης Σαμαράς, 2) Αποστόλης Καρύδας και 3) Αποστόλης Χαρίσης.

1849 Νοεμβρίου α, γρόσια 1200 συνολικά για όλη τη χρονιά στο δάσκαλο Αποστόλη. 1851 Φεβρουαρίου α, για την πρώτη δόση του διδασκάλου Αποστόλη, γρ. 450, ακολουθεί και δεύτερη δόση και η τελευταία το Νοέμβριο 1851 γρόσια 450. Σ' αυτό το αντίγραφο του κώδικα, γιατί μπορεί να υπήρχε και δεύτερο αντίγραφο ασφαλώς, όπως εικάζεται από την έρευνα του αναφερομένου αντιγράφου με βεβαιότητα. Δάσκαλος ασφαλώς το 1850 ήταν ο Αποστόλης με την ίδια αμοιβή. Από τη χρονιά αυτή έως το Μάιο του 1856 στο διασωμένο αντίγραφο δυο ακόμα δασκάλους, ένα Δημητρίου (Νικόλαο ίσως) και ένα Κωνσταντίνου βρίσκουμε. Οι πληρωμές καταβάλλονταν ανώνυμα σχετικά με την αμοιβή. Ωστε διάδοχοι του σοφού δασκάλου Ζαζή Χρυσάνθου μνημονεύονται οι: Κώστας, Αποστόλης, Δημητρίου και Κωνσταντίνου.

Ωστόσο το 1856 είναι μια σημαντική χρονιά για τα εκπαιδευτικά πράγματα των Σουδενών με την υποδειγματική τους αυτοδιοίκηση. Το πρακτικό που καταχωρίζουμε ομιλεί ευγλωττως:

(Συνεχίζεται)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Συνέχεια από τη σελίδα 116

το Χατ λέγει ο Τούρκος είναι τεσσαράκοντα οργιές εις το θάθος κρυμμένων και πότε μνην το αναφέρητε τότε του λέγουν αυτοί ότι εσάν δεν μάθωμεν το ταλμάνι και αν δεν μεταφράσωμεν τον κατάλογόν σας δια να ιδώμεν τι εγράψατε, δεν δυνάμεθα ούτε απόδειξιν να σας δώσωμεν ούτε να σφραγίσωμεν τον κατάλογόν σας' προσηγορεύονται λοιπόν οι Τούρκοι τον θυμωμένον χωρίς να πληρώσουν ούτε σκόλον δια τα έξοδά των ενώ ήταν διατεταγμένοι να πληρώσουν μετέβησαν εις Ιωάννινα και παρεπονέθησαν ότι επειδή επέμεναν ο εκ μέρους του Ζαγορίου διορισμένος Μουχαμίνης δεν εκτιμήθησαν τα κτήματα εις την αξίαν των αμέσως λοιπόν ο Πάσας πάει τον χριστιανόν αυτόν και διορίζει άλλον χωρίς να ερωτήσει και τους χριστιανούς του Ζαγορίου αν τον θέλουν ή όχι και συγχρόνως διορίζει άλλους Μουχαμίνες να μεταβώσι να εκτιμήσωσι εκ δευτέρου τα κτήματα και ενώ αφήνός μεν στέλει καβάσιδες άλλους και εισπράττουν τα χρέη του 1861 εφέτος τον φόρον της στρατολογίας, μάλιστα αφού εισέπραξε τον εφετεινόν, εισέπραξε και του 1861 τελευταίον ζητεί τώρα άλλον ενός έτους φόρον ούτε του 1862, ούτε του 1863 αλλ' απροσδιόριστου έτους δηλ. λέγει όποτε ευπορήσει το ταμείον, τότε τα συμψηφίζομεν, δηλ. ουδέποτε αυτή είναι η ισοπολιτεία την οποίαν έδωσαν ο Σουλτάνος εις τους λαούς του και την οποίαν πολλοί πιστεύουν από αναγνώσκον εις τας εφημερίδας, ότι η Τουρκία επιλιτεύθη, ιδού ποίου είδους πολιτισμού έλαβε η Τουρκία άγνωστον σκόνη εις την Ευρώπην, να εισπράττει τριών ετών προπληρωμένους φόρους».

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΥΣ
ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

Ο φίλατος συμπατριώτης μας, συγγραφέας της ιστορίας του Ζαγορίου μας και πολύτιμος συνεργάτης κ. Φρίξος Τζιόβας στο με αριθμό 103 (Οκτώβρη 1986) τεύχος (σελ. 142) του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας», δημοσίευσε πίνακα Αγιογράφων μέχρι το 1821. Με την ευκαιρία της δημοσίευσης αυτού του πίνακα κάνει και την παρακάτω πρόταση στους Καπεσοβίτες, γιατί η τιμή πρώτιστα ανήκει στο χωριό αυτό (Καπέσοβο), που αναδείξει τους πιο πολλούς Αγιογράφους. Η σοφή και πολύ σωστή πρόταση του κ. Τζιόβα είναι: να τοποθετήσουν οι Καπεσοβίτες στο νότιο άκρο της Κεντρικής Εκκλησίας τους αναθηματική στήλη με τα ονόματα των Αγιογράφων του Ζαγορίου...».

Επειδή με τα χρόνια των Ζαγορισιανών Αγιογράφων ασχολήθηκαν και εγώ λιγάκι και ιδιαίτερα με τους Καπεσοβίτες, θα ήθελα να κάνω γνωστό πως το θέμα αυτό το θεωρώ και εγώ πολύ σημαντικό και έχουμε υποχρέωση να συμβάλουμε όλοι μας όσο μπορεί ο καθένας μας για την ικανοποιητική

μελέτη του σπουδαίου αυτού θέματος για τον τόπο μας. Στα πλαίσια αυτού του χρέους μας σημειώνω τα παρακάτω στοιχεία, γιατί μπορούν αυτά κάποτε να χρειαστούν.

Τον τελευταίο καιρό βρέθηκα στην ανάγκη να τακτοποιήσω το αρχείο μου. Κατά την ταξινόμησή του, βρήκα ξεμοναχιασμένο το παρακάτω γράμμα — σημείωμα χωρίς χρονολογία:

«ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ζ. ΜΠΕΛΛΟΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ
Ιουστινιανού — Φαρμάκη 20
ΤΗΛ. 34027
ΚΟΖΑΝΗ

Κον Λαζαριδην

Χώρα Καπεσοβίου Δωδώνης
Ο Οικονόμος Παπα - Γεώργιος και ο υιός του Αναγνώστης την 17—11—1797 καθιστόρησαν την Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μικροκάστρου (Τσορούσινου) Σιατίστης.

Μήπως γνωρίζετε τίποτε γι' αυτούς».

Και παρακάτω με άλλη μελάνη γράφεται στο σημείωμα αυτό: Αυτοί αναγράφουν και την Κοίμηση της Θεοτόκου Περιβολίου Γρεβενών στο

1775».

Στο σημείωμα αυτό δεν υπάρχει τίποτε άλλο γραμμένο εκτός από τις λέξεις σε παρένθεση: «Μέσω του κ. Γόγολου».

Επειδή δεν έχω τίποτε άλλο σημειωμένο στο χαρτί αυτό συμπεραίνω πως δεν απάντησα στον επιστολογράφο κ. Αναστ. Μπέλλο. Αν απαντούσα, θα είχα καρφιστωμένο σχέδιο από τη σχετική απάντηση. Πρέπει όμως να σημειώσω και το ότι ο κ. Γόγολος (Αχιλλέας) από το Κουκούλι, αστυνομικός, υπηρετεί εδώ και 4—5 χρόνια στην περιοχή των Γρεβενών. Δημιουργείται σε μένα η υποχρέωση να έρθω σε επικοινωνία μαζί του για να καταποιστώ σχετικά καλύτερα με το θέμα αυτό.

Τα λίγα αυτά στοιχεία που ζητούσε από μένα ο συνάδελφος Μπέλλος νομίζω πως είναι αρκετά πολύτιμα. Μπορούν αυτά να χρησιμεύουν σε κάποιον μελλοντικό ειδικό ερευνητή του σπουδαίου αυτού θέματος. Θέωρησα χρέος να παραθέσω αυτά τα στοιχεία για να μη χαθούν. Σημειώνω όμως και τούτο: Καπεσοβίτες Αγιογράφους με τέτοια ονόματα δεν έχω στο αρχείο μου.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ
ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ

Στην Αδελφότητα Κάτω Πεδινών Αθηνών εδόθησαν εκ μέρους συγγενικών της που διαμένουν στην Αθήνα τα παρακάτω χρηματικά ποσά, για την εκτέλεση έργων στο χωριό τους και στη μημή συγγενών τους.

1. Ελένης Παρτσάλη 100.000.
 2. Πολυτίμης Τσέρτου 50.000.
 3. Ανεψιών της 24.000
 4. Ιωάν. Τσασσοπούλου 80.000
 5. Σπ. Τσασσοπούλου 100.000
 6. Πόπης Βασιλείου 10.000
- Επίσης στην αυτή Αδελφότητα κάθε χρόνο και για τον αυτό σκοπό δίδονται άλλα χρηματικά ποσά από τους μόνιμους συνδρομητές της.

ΚΛΕΟΒΟΤΑΟΣ ΒΑΛΑΙΚΑΣ
Πρόεδρος

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Συνέχεια από τη σελίδα 111

(2) Η ΚΟΡΗ ΠΟΥ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΣΕ

Πέρα στον πέρα μαχαλά στην παραπάνω Ρούγα πούναι τα σπίτια τα ψηλά και τ' αρχοντοφτιασμένα, εκεί 'ναι ο γιέρος ο κακός και γριά ξαναστραμένη έχουν κι ένα 'κακό σκυλί όπου φυλάει τη θύρα. Εκεί 'ναι κόρη λυγερή μια λιγνοπερπατούσα κορίτσι κρυφαγγάστρωτο και κρυφαγγαστρωμένο. Στο παραθύρι ικάθεται τους μήνες λογαριάζει. Ποιον μήνα ν' αγγαστρώθηκε, ποιον μήνα θα γεννήσει; -- Σεπτέμβρη; Οκτώμβρη δροσερέ, Νοέμβρη ή Δεκέμβρη; Γενάρη γέννα του παιδιού; Πρώτη γιορτή του χρόνου Φλεβάρης; Φλέβες μ' άνοιξε στις ρόγες των βυζιών μου για να βυζάξω το παιδί να το χορτάσω γάλα. Μάρτη μου με τα κρύα σου κι Απρίλη με λουλούδια Μάη μου με τα μάγια σου κι Απρίλη με τραγούδια Το Μάη όπου με μάγεψε ο νέος π' αγαπούσα όπου με φύλαξε κι έλεγε: «Ποτέ δε σ' απαρνιέμαι», και τώρα με παράτησε σαν καλαμιά στον κάμπο. Σπέρνουν θερίζουν τον καρπό μα η καλαμιά απομένει σαν μπει φωτιά στην καλαμιά να δεις πως θα μαυρίσει. 'Ετσι 'ναι κι η καρδούλα μου μαύρη κι αραχνιασμένη. -- Αχ θέλω να τον καταραστώ, μα πάλι τον λυπάμαι... τ' είναι ακριβός της μάνας του και μοναχός δικός μου. -- Μια εγώ θα τον καταραστώ κι ότι θέλει ως γίνε! Σε κυπαρίσσι ν' ανεβεί, να μάσει τον καρπό του κι από ψηλά να γκρεμιστεί και χαμηλά να πέσει σαν το γιαιλί να ραγιστεί και χαμηλά να λυώσει. -- Δέκα γιατροί να τον κυττούν και δέκα νοσοκόμες κι άλλοι τόσοι γραμματικοί τα λόγια του να γράφουν. Κι εγώ να πάνω να τον βρω στην ώρα την καλή του να τον κρατώ στα στερνά να τον ξεπροβόδω. -- Γιατροί καλώς τα κάνετε καλώς τα πολεμάτε. Αν κόβουν τα νυστέρια σας κρέατα μη λυπάστε άλλος θαρθεί στον τόπο του τη θέση του να πάρει.

ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Η συνένωση των κοινοτήτων είναι απαραίτητη. Σ' αυτό συμφωνούν οι περισσότεροι από τους οικονομικούς και τεχνικούς φορείς, διαφωνούν όμως οι κοινότητες, παρά τα ευεργετικά μέτρα που εξαγγέλλει η Κυβέρνηση:

- Άτοκα δάνεια που θα λαμβάνουν οι δήμοι μετά την συνένωση.
- Ειδικά προγράμματα επιχορηγούμενων που θα καταρτίζονται από κρατικούς φορείς του δημοσίου τομέα, για την πληρωμή των αποδοχών του προσωπικού του νέου δήμου.
- Η χρημ. δότηση του νέου δήμου με δόση οικονομική ενίσχυση από αυτή που δικαιούνται να παίρνουν όλοι μαζί οι συνενωθέντες οργανισμοί.

Έχει διαπιστωθεί, εδώ και πολλά χρόνια, ότι οι πολλές κοινότητες ούτως ή άλλως θάβρουν να συνενωθούν και οι λόγοι πολλοί, ποια κοινότητα θα γίνει η έδρα του Δήμου, τι όνομα θα λάβει ο νέος δήμος, από ποια κοινότητα θα εκλεγεί ο δήμαρχος, ποια η δύναμη εκπροσώπησης της κοινότητας στο κανονιστικό δημοτικό συμβούλιο, ποια η τύχη των περιουσιακών στοιχείων κάθε κοινότητας, το νοσηρό πνεύμα κ.ά. και επί πλέον η δυσπιστία για τις υποσχέσεις των κοινωτικών παροχών — όπως των παροδοσιακών οικισμών — που μετά την πραγματοποίηση του στόχου γρήγορα ξεχνούνται.

Οι διαφορές του Υπουργείου Εσωτερικών και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης για το πως θα γίνει η συνένωση είναι τεράστιες. Και παρά τις προσπάθειες οι γνώμες απέχουν πολύ.

Σε 26 γεωγραφικές ενότητες προτίει το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων τον χωρισμό του Νομού για την δημιουργία Αναπτυξιακών Συνδέσμων και συνένωση Δήμων — Κοινοτήτων σύμφωνα με τους Νόμους 1416/84 και 1622/86. Το θέμα συζητήθηκε στο πρόσφατο Νομαρχιακό Συμβούλιο. Οι ενότητες που προτείνονται είναι οι εξής: (Σημ. Τα νούμερα αφορούν τον πληθυσμό).

ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 7η
Άνω Μηνάς 77, Άνω Ραβένια 195, Αρίστη 273, Δολιανή 1044, Καλπάκι 586, Μαυροβούνι 30, Μεσοβούνι 63, Νεγράδες 249, Πάπγκο 156. Σύνολο 2.573.

ΕΝΟΤΗΤΑ 8η
Βραδέτο 19, Βρυσοχώρι 152, Ηλιοχώρι 67, Καπέσοβο 89, Λάϊστα 147, Σκαμνέλι 202, Τσεπέλοβο 329, Άνω Πεδινά 209, Ασπράγγελοι 237, Βίτσα 140, Δ'κόρυφο 51, Διπόταμος 52, Ελάτη 47, Ελαφότοπος 97, Καλούτ 54, Κ. Πεδινά 93, Μανασσή 47, Μονοδένδρι 136, Δίλοφο 37, Κήποι 180, Κουκούλι 83, Λεπτοκαρυά 113, Φραγκάδες 158, Ανθρακίτης 85, Βοβούσα 190, Γρεβενή 295, Δόλιανη 75, Ελατοχώρι 188, Καβαλλάρι 105, Καρυές 114, Καστανώνες 60, Μακρίνο 114, Τρίστενο 145, Φλαμπουράρι 166. Σύνολο 4.355.

★
ΝΕΩΤΕΡΑ

Στις 6 και 13 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκαν στο Τσεπέλοβο και στους Μηλιωτάδες συγκεντρώσεις των Προέδρων και κοινοτικών Συμβούλων με κύριο θέμα τη συνένωση των κοινοτήτων.

Παρευρέθηκαν ο κ. Νομάρχης, ο Πρόεδρος της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, ο Διευθυντής της Αναπτυξιακής Εταιρείας «Δωδώνη», βουλευτές κ.ά.

Κατά την μακράν συζήτηση του θέματος, διαπιστώσαμε ότι σχεδόν κανένα συμβούλιο δεν έχει ενημερωθεί για τη διαδικασία της ένωσης, αλλά και οι ομιλητές δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν στις ερωτήσεις και προβληματισμούς των κοινοταρχών, όπως π.χ. ποια θα είναι η τύχη των δασών που σήμερα ανήκουν στις δασοκτήμονες κοινότητες μετά τη συνένωση. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι μέχρι τις 30 του ίδιου μηνός πρέπει να πραγματοποιηθούν οι συνελεύσεις, (οι αποφάσεις των οποίων δεν είναι υποχρεωτικές) και να υποβληθεί η απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου με τις προτάσεις του. Διαπιστώθηκε και ελέγχθηκε ότι σχεδόν καμιά Κοινότητα δεν συμφωνεί με τη συνένωση, εκτός εκείνων που ελπίζουν ότι θα γίνουν έδρα των νέων Δήμων.

Διευκρινίζω επίσης από παρερμηνείας ότι ο διαχωρισμός των κοινοτήτων από το Νομαρχιακό Συμβούλιο είναι εκτός πραγματικότητας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9Α
Άνω Πεδινά 209, Ασπράγγελοι 237, Βίτσα 140, Δ'κόρυφο 51, Διπόταμος 52, Ελάτη 47, Ελαφότοπος 97, Καλούτ 54, Κάτω Πεδινά 93, Μανασσή 47, Μονοδένδρι 136. Σύνολο 1.163.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9Β
Δίλοφο 37, Κήποι 180, Κουκούλι 83, Λεπτοκαρυά 113, Νεγράδες 79, Φραγκάδες 158. Σύνολο 650.

ΟΙ ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ
ΣΤΟ ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ

Στις 28—29 και 30 του περασμένου Αυγούστου έγινε στο Τσεπέλοβο, στη Μαθητική Εστία του, «Συνάντηση των φίλων της Νέας Οικολογίας».

Οι σύνεδροι φιλοξενήθηκαν στη Μαθητική Εστία και στον ξενοώνα του Φάνη Τσαβαλά (τηλ. 0653 — 81.271), κι ακόμα μερικοί πήγαν στον ξενοώνα του Σκαμνελιού.

Η αίθουσα της Μ.Ε. ωραία διακοσμημένη. Στο ισόγειο της Μ.Ε. ωραία ΕΤΑΟΙ ο ΕΤΑΟΝΝ Ε. με τις όμορφες καμιάδες, το πλακόστρωτο δάπεδο και τον υποβλητικό φωτισμό το βράδυ, οι οικολόγοι είχαν δημιουργήσει ωραία όαση καταπραϊνική θα έλεγα, έλθου, φωτογραφιάς, με απίθανα θέματα οικολογικά ΜΗΡΑΒΟ ΤΟΤΣ...

Πολλοί Τσεπελοβίτες παρακολούθησαν τις εργασίες. Τις συνάντησαν και θαύμασαν την απίθανη έκθεση, στο ισόγειο της Εστίας...

Πάντα παρόντες οι φίλατοι Κώστας Λαζαριδής και η κ. Λόπη Λαζαριδής από το Κουκούλι και οι Β. Δασκαλόπουλος και Ευρ. Βουλδότης από το Καπέσοβο.

Οι εργασίες της συνάντησης διεξήχθησαν σύμφωνα με το πρόγραμμα, που τηρήθηκε, πάνω κάτω, απόλυτα.

Παρακολούθησα σχεδόν όλες τις ομιλίες, που ήταν πολύ ωραίες και προσεκτικά διατυπωμένες...

Εκείνη όμως που με εντυπωσίασε ήταν η ομιλία της κ. Ελένης Παγκρατίου, με θέμα «Αρχιτεκτονική κληρονομιά και οικονομία»: Η περίπτωση του Ζαγορίου. Απόλυτα κάτοχοι του θέματος η κ. Παγκρατίου συνήλασε όλο το ακροατήριο με την άποψη κι απόλυτα τεκμηριωμένη ομιλία της.

Όλα τα θέματα των ομιλιών, ήταν σχετικά με την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών και την προστασία του περιβάλλοντος. Ωραίες γνώμες, συγκεκριμένες προτάσεις, για το σκοπό αυτό. Τι καλά αν δεν μείναν μόνο ομιλίες. Ποιός όμως θα τις υλοποιήσει;

Το Ζαγόρι, που η πληθυσμιακή του ανόρθωση συνεχίζεται, μήπως η ορεινή ιστορία. Ποιος; ...Κι όπως όριζε το πρόγραμμα, τα αποτελέσματα γίνονται συζήτηση και παρατάσεις στις πρώτες ομιλίες...

Θα ήταν παράλειψη αν δεν ανέφερα την προβολή μιας απίθανης σειράς εγχρωμικών φυλλάδων από το Ζαγόρι μας. Πραγματικά ήταν εντυπωσιακή η προβολή ΜΗΡΑΒΟ ΤΟΤΣ...

Σα συνέχεια της συνάντησης, έγιναν εκδρομές από τους ανέδρους, σε διάφορα μέρη του Ζαγορίου, που εντυπωσίασαν όλους, για πρώτη φορά το επισκέφτονταν...

Ωραία η συνάντηση αυτή, που σίγουρα, αν δεν πετύχει τίποτε άλλο, θα συντελέσει απόλυτα στην προβολή του Ζαγορίου μας.

Η φιλοξενία των συνέδρων την τριήμερη παραμονή τους στο Τσεπέλοβο ήταν άψογη...

Τα βράδια το «μεσοχώρι» μας θύμιζε μέρες πανηγυριού...

Ας ευχηθούμε να μη μείνουν ομιλίες μόνο οι ομιλίες, κι ακόμα να τους καλοδεχούμε πάλι του χρόνου...

Ε. Γ.

Έπονται τα θέματα της συνάντησης.

— Δημ. Παπαγιάννου: Οικονομική ανάπτυξη: έννοιες, στρατηγικές προοπτικές.

— Μχ. Μοδινός: Περιφερειακή ανάπτυξη στην ορεινή Ελλάδα.

— Τριαντ. Αδαμακόπουλος: Διαχείριση της ορεινής φύσης.

— Ομάδα Πρωτοβουλίας για την Προστασία του Αζάμα (Κύπρος): Μια κληρονομιά που κινδυνεύει.

— Ελένη Παγκρατίου: Αρχιτεκτονική κληρονομιά και οικονομία: Η περίπτωση του Ζαγορίου.

— Βασ. Χρήστου: Τα ορεινά μονοπάτια.

— Βασ. Μητσάκος: Ορεινές μειονότητες και κτηνοτροφία.

— Γιώργος Μετζίλης: Το φυσικό περιβάλλον στο Ζαγόρι.

— Ηλίας Ευθυμιόπουλος: Πολιτικές θέσεις και προτεραιότητες. — Τζέλια Χαροκόπου: Σχέδιο καταστατικού για το νέο σχήμα.

ΔΩΡΕΕΣ

ΒΙΤΣΑ: Είς μνήμην Ιφιγένειας Π. Ποταμιάνου (το γένος Ζωΐδου) συν. του Δημοδιδασκάλισσας κατέβασαν για τις εκκλησίες:

1) Ταξιστών Άνω Βίτσας
— Η οικογένεια κ. Αθαν. Πατρίκου Στρατηγού ε.α. δρχ. 5.000.

— Η κ. Σταυρούλα Κρασσάκοπούλου δρχ. 5.000.

— Η οικον. κ. Κώστα Γαραντζιώτη δρχ. 5.000.

— Η κ. Αλεξάνδρα Ζωΐδου δρχ. 5.000.

2) Παναγίας Κάτω Βίτσας
— Ο κος και η κα Νίκου Λαζαρούλου δρχ. 5.000.

— Η οικον. κας Αλίκης Γραμματίκου δρχ. 5.000.

— Η οικον. κ. Κώστα Γαραντζιώτη δρχ. 5.000.

— Η κ. Αλεξάνδρα Ζωΐδου δρχ. 5.000.

3) Στον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Βίτσας
— Η Ιφιγένεια Γαραντζιώτη δρχ. 5.000.

— Η Ιφιγένεια Γαραντζιώτη δρχ. 5.000.

— Η Ιφιγένεια Γαραντζιώτη δρχ. 5.000.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στη μνήμη του Ν.κ. Κ. Οικονομίδη αντί στεφάνου η εξαδέλφη του Αγνή Πετ. Οικονομίδη πρόσφερε 10.000 ψα τη στήλη του Αγίου Νικολάου.

Καπίσσο 30)8)87

Κύριε Διευθυντά,

Σας εστέλλω σχετικό, με την προστασία του περιβάλλοντος, δημοσίευμα και παρακαλώ δια την δημοσίευσήν του στο περιοδικό «Το Ζαγόρι μας». Κάιτοι ε-στάλη εις το περιοδικό «Νέα Οικολογία» και εφημερίδα «ΠΑΤΡΙΣ», δεν εδημοσιεύθη δια λό-γους που δεν μπορώ να γνωρί-ζω. Ελπίζω με την δημοσίευσήν του «στο Ζαγόρι μας» να τύχει της απαιτούμενης προσοχής από τους αρμοδίους, αλλά και από τους οικολόγους που παλεύουν-ται ότι ενδιαφέροντα: γι' αυτά.

Ευχαριστώ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ι. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ταξίαρχος ε.α.

Έτος προστασίας του περιβάλ-λοντος καθιερώθηκε από την Ε. Ο.Κ. το 1987. Με ανακοίνωση των αρμοδίων φορέων αναφέρει ότι η ευαισθητοποίηση των πολι-τών της Ευρώπης, στα θέματα προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος είναι το αντικείμε-νο μιας σειράς προγραμμάτων και εκδηλώσεων που θα πραγματοποιη-θούν από την Κοινότητα και τα μέλη κράτη, κατά την διάρκεια των Ευρωπαϊκών έτους περιβάλ-λοντος, που έχει ανακηρυχθεί το 1987.

Αυτό διαβάσαμε στις εφημερί-δες και ακούσαμε από την τηλεό-ραση και το ραδιόφωνο.

Πολλοί από μας που περνάμε τους περισσότερους μήνες στην ύ-παιθρο αισθανθήκαμε ικανοποίη-ση γιατί επιτέλους εστράφη η προσοχή ενός τόσο σπουδαίου Ευ-ρωπαϊκού οργάνου προς την κα-τεύθυνση αυτή. Αλλά η ερμηνεία της φράσεως «ευαισθητοποίησης των πολιτών της Ευρώπης», μας βάζει σε σκέψεις.

Στο κείμενο της διακηρύξεως σαφώς φαίνεται ότι «Ευρωπαίος πολίτης» είναι ο κάθε πολίτης κράτους, σφέτους εργασίας, λει-τουργήματος ή θέσεως στον κρα-τικό μηχανισμό. Συμβαίνει όμως το ίδιο και στην Ελλάδα; Δια-νοούμεθα να ακριβάζουμε. Πιστεύ-ουμε ότι, στην Ελλάδα υπάρχει δι-αχωρισμός εις ότι αφορά εις την «ευαισθητοποίηση» σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι υπάλληλοι Νομαρχίας ή αρ-μοδίων Υπουργείου σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, θεωρούν τους εαυτούς τους, τους μόνους «ευαισθητοποιημένους» στο αντικείμενο αυτό ενώ όλους τους άλλους πολίτες τους θεωρούν ότι, έχουν μερικώς ή παντελώς έλλειψη «ευαισθητοποίησης».

Τα γεγονότα όμως αποδεικνύ-ουν ότι οι μεν λοιποί πολίτες έχουν την πρόβλεψη «ευαισθητοποίησης» εν αντιθέσει προς τα διάφορα όρ-γανα της πολιτείας, των Υπου-ργών μη εξαιρουμένων, τα οποία είτε έχουν ελάχιστα «ευαισθητο-ποιηθεί» ή καθόλου. Τα παρακά-

Προστασία του περιβάλλοντος

τω γεγονότα επαληθεύουν την ά-ποψή μας αυτή.

Στην Ήπειρο και συγκεκριμέ-να στην περιοχή του Ζαγορίου κατά το 1984 ξεράθηκε ένας με-γάλος αριθμός κέντρων. Το 1985 ξεράθηκαν σχεδόν όλοι οι φτελιά-δες και πάρα πολλά σφεντάμια. Το γεγονός ανησύχησε τους κα-τοίκους της περιοχής. Έτσι απε-φράσισα και επήγα στην αρμοδία υπηρεσία της Νομαρχίας Ιωαννί-νων και τους εγνώρισα το πρό-βλημα. Εκεί με πληροφορήσαν ότι, το ίδιο φαινόμενο παρουσιάζε-ται και στην Λάκκα Σουλίου και ότι τα δένδρα ξεραίνονται από έ-να Μύκητα που αναπτύσσεται λό-γω της ανομβρίας και της ξέστης. Τους είπα ότι κάτι πρέπει να γίνει, ίσως κάποιος ψεκασμός ή κάτι άλ-λο. Ο αρμόδιος με ύφος πολυάσχο-λο μου απήντησε ότι, αυτό δεν γί-νεται λόγω κόστους και έλλειψη χρημάτων. Έργα. Αλλά να που το 1986 άρχισαν να ξεραίνονται οι κορυφές από το πείνο και την ελατοπέχνη. Και το δάσος παθαί-νει και εμείς θα αρχίσουμε τις γιορτές και τα πανηγύρια για να γιορτάσουμε το έτος προστασίας του περιβάλλοντος.

Άλλο. Οι μόνιμο κάτοικοι του Ζαγορίου με πόνο παρακολουθούν την εξαφάνιση της πανίδος από τα ανεξέλεγκτα κυνήγια, τη λαθρο-θηρία και την αδιαφορία των αρ-μοδίων. Έτσι αποφάσισαν να λά-βουν οι ίδιοι κάποια μέτρα. Οι Κοινότητες λοιπόν Βραδέτου, Κα-πεσίου, Κονουλίου, Τραπεζοδίου και Σκαμνιού δια των Κοινοτι-κών Συμβουλίων, στις 10 Ιουνίου 1984, πήραν την απόφαση να α-παγορεύσουν το κυνήγι στην πε-ριοχή της Τύμφης που ανήκει στις κοινότητες αυτές.

Η περιοχή αυτή μαζί με τον Ε-θνικό Δρυμό του Βίκου και το καταρτίσιο θηραμάτων του Βρυ-σοχωρίου θα αποτελούσε έναν θαυμάσιο δίοτοπο για την πέρι-κά και τα ξαρκάδια που έχουν ε-ξαφανισθεί τελείως, το αγριοκά-τωκο που κοντεύει να ελκείλει, τους λαγούς που μετριούνται στα δάκτυλα και τα άλλα ζώα και πτη-νά που έχουν λιγστεύει επικίνδυ-να.

Στις 12 Οκτ. 1984 η απόφα-σις αυτή των Κοινοτήτων υποβλή-θηκε στη Νομαρχία Ιωαννίνων (αριθ. πρωτ. 251)12—10—84) και ζητούσαν την έγκριση της δη-μοσιεύσεως καταρτίσιου θηραμάτων στην περιοχή που αφορούσε η α-πόφασις των Κοινοτήτων. Η Νο-μαρχία Ιωαννίνων με το υπ' αριθ. 7972)22—10—84 έγγραφό της ζητάει από τον κυνηγετικό σύλλο-γο Ιωαννίνων τις απόψεις του.

Προελογική περίοδος βλέπετε και φροήθηκαν μήπως εγκρίνον-τας το καταρτίσιο θηραμάτων, χά-σουν τους ψήφους των κυνηγών

των Ιωαννίνων. Όπως ήταν επό-μεο ο κυνηγετικός σύλλογος Ιωαν-νίνων με το υπ' αριθμ. 3)10—1—85 έγγραφό του, απέρριψε την πρόταση των ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ με αβάσιμους και παιδαριώδεις ι-σχυρισμούς. Η Νομαρχία Ιωαννί-νων με το υπ' αριθμ. 395)28—1—85 έγγραφό της κάνει δεκτή την απόφαση του κυνηγετικού συλ-λόγου και απορρίπτει την αίτηση των πέντε Κοινοτήτων. ΝΑΙ πρω-τάκουστο αλλά αληθινό. Η «ευαι-σθητοποιμένη» τοπική αυτοδιοί-κησις στραγγαλίζεται και τα ΜΗ ευαισθητοποιημένα αρμόδια όργα-να περιφρόνησαν την απόφαση της εκλεγμένης και εξουσιοδοτη-μένης Διοικήσεως πέντε Κοινοτή-των και της έγγραφης στις παλιές αρθρίες των κυνηγών ενός συλλό-γου.

Στις 8—4—85 δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες ανοικτή μου επι-στολή προς τον κ. Υπουργό Γεωρ-γίας καταγγέλοντας τα παραπάνω. Η περίοδος όμως προελογι-κή και ο κ. Σημίτης δεν έδωσε καμμία απάντηση ούτε και έδωσε καμμία εντολή στις αρμόδιες υπη-ρεσίες του Υπουργείου για να ε-ξετάσουν. Αλλά το πράγμα δεν σταματάει εδώ.

Η Νομαρχία με το υπ' αριθμ. 1103)18—3—85 έγγραφό της στέλνει στις παραπάνω Κοινότη-τες και την Κυνηγετική Σύλλογο απόσπασμα χάρτη κλίματος 1: 50.000 και ζητάει από μεν τις Κοινότητες τον περιορισμό της περιοχής που πρότειναν για κατα-ρτίσιο, με την απόφασίν τους της 16—6—84, από δε τον Κυνηγετι-κό Σύλλογο Ιωαννίνων, να εκφέ-ρει τη γνώμη του.

Οι Κοινότητες με το υπ' αριθ. 137)17—4—85 έγγραφό τους θέλοντας να δώσουν ένα τέλος στη θλιβερή αυτή κατάσταση, θέ-χοντα την ομύκρυνση του προτει-νομένου καταρτίσιου, ζητώντας ταυτόχρονα, αν δεν γίνει δεκτή και η νέα τους πρόταση να στεί-λουν τη σχετική προσφυγή τους στον προορισμό της.

Το τι απάντησε ο Κυνηγετικός Σύλλογος είναι ευνόητο. Επειδή η Νομαρχία Ιωαννίνων επί εξάμη-νο αγνόησε τις Κοινότητες και δεν έστειλε καμμία απάντηση, οι Κοινότητες με το υπ' αριθμ. 459) 6—11—85 έγγραφό τους ζήτη-σαν να πληροφορηθούν στην πο-ρεία του αιτήματός τους.

Το Δασαρχείο Ιωαννίνων δια του υπ' αριθμ. 9345)19—11—85 εγγράφου του εγνώρισε στις Κοι-νοτήτες ότι, το Υπουργείο Γεωρ-γίας ενέκρινε μόνο την επέκταση του μονίμου καταρτίσιου θηραμά-των Βρυσοχωρίου — Ηλιοχωρί-ου. Αλλά από την απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας πουθενά δε φαίνεται ότι το Δασαρχείο Ιωαν-νίνων έστειλε την απόφαση του

πέντε Κοινοτήτων στο Υπουργείο Γεωργίας, αλλά και ούτε κανένα τέτοιο έγγραφο κοινοποίησε προς τις Κοινότητες το Δασαρχείο Ιω-αννίνων.

Και ο επί ενάμιση χρόνο χα-ποτόλειος συνεχίζεται. Έτσι οι Κοινότητες με το υπ' αριθμ. 512) 5—12—85 έγγραφό τους επανέ-ρχονται και ζητούν και πάλι την πύλη του υπ' αριθμ. 137)17—4—85 εγγράφου των. Το Δασαρχείο Ιωαννίνων δια του υπ' αριθμ. 10)146)18—12—85 εγγράφου του (απάντηση από οκτώ μήνες) γνο-ρίζει στις Κοινότητες ότι το Υ-πουργείο Γεωργίας ενέκρινε την επέκταση του καταρτίσιου θηρα-μάτων Βρυσοχωρίου — Ηλιοχω-ρίου και ότι η πρόταση των πέντε Κοινοτήτων δεν έγινε δεκτή χω-ρίς να καθορίζει από ποιον και γιατί δεν έγινε δεκτή, από το Υ-πουργείο ή από το Δασαρχείο.

Κατόπιν τούτου οι Κοινότητες στις 19 Ιανουαρίου 1986 υποβάλ-λουν απ' ευθείας προς τον κ. Νο-μάρχη έγγραφον προσφυγήν η ο-ποία «Ο! τον θαύματος δεν έφθη-σε στον κ. Νομάρχη, αλλά το Δα-σαρχείο με το υπ' αριθμ. 1260)6—3—86 έγγραφό του απαντάει ότι έκανε σκόπημα να μη στεί-λει στο Υπουργείο Εσωτερικών την α-πό 9—2—85 προσφυγή των Κοι-νοτήτων. Και ο χαρτοπόλεμος συ-νεχίζεται με το φαινόμενο Γιάνης κερδίζει και Γιάννης πίνει.

Τέλος το Δασαρχείο Ιωαννί-νων (Υπηρεσία της Νομαρχίας δημό-σιος) στέλνει προς τη διεύθυνση Δασών της Νομαρχίας Ιωαννίνων (στο διπλανό κτίριο ή γραφείο που μπορεί να επικοινωνεί και με εσωτερική πόρτα), το υπ' αριθμ. 3263)28—5686 έγγραφο. Από τις υποπαραγράφους 1δ και 1στ φαίνεται ότι το Δασαρχείο:

α. Δεν ενημερώνει πλήρως το προοιζόμενο κλίμα.

β. Δεν επισυνάπτει όλα τα α-παιτούμενα έγγραφα μεταξύ Δα-σαρχείου και κοινοτήτων ώστε το προοιζόμενο κλίμα να μπορεί να σχηματίσει γνώμη και εισηγή-θει στο Υπουργείο καταλήψεις. Έτσι διαφαίνεται μια προσπά-θεια των αρμοδίων οργάνων να ε-πιβάλλουν την άποψή τους στο προοιζόμενο κλίμα, προς απο-φυγήν ίσως καταλογισμού ευθύ-νης για τυχόν παραλείψεις ή α-ντινομικές ενέργειες.

Και η θλιβερή συνέχεια. Η Νο-μαρχία Ιωαννίνων (Δ' νος Δα-σών) με το υπ' αριθμ. 2970)18—11—86 έγγραφό της γνωρί-ζει στην Κοινότητα Καπεσίου ότι το Υπουργείο Γεωργίας (Δ' νος Θη-ραμάτων) με την υπ' αριθμ. 106)475)23)17—10—86 Διατά-ξη (!) συμφωνεί με την άποψη του Δασαρχείου Ιωαννίνων δηλαδή του Κυνηγετικού Συλλόγου. Συ-μειώνει ότι, καίτοι στο έγγραφο (Δ' νος Δασών αναφέρεται ότι αποστέλλεται στην Κοινότητα

Συνέχεια στη σελίδα 123

Νεκρολογία

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ — ΖΩΓ'ΔΟΥ

Κι άλλη μια σεβαστή αρχόντισσα του Ζαγορίου έφυγε για πάντα από κοντά μας. Απεβίωσε στις 17 Αυγού-στου στην Αθήνα σε προχωρημένη η-λικία η δημοδιδασκάλισσα Ιφιγένεια Ποταμάνου — Ζωγ'δου από τη Βί-τσα. Η Ιφιγένεια Ποταμάνου υπήρξε σε όλη της τη ζωή πρότυπο παιδα-γωγού, μάνας και γιαγιάς.

Με την υψηλή επιπέδου ευγένειά της υποχρέωσε όλους εκείνους που είχαν τη χαρά να τη γνωρίζουν από κοντά.

Πάντα τη διέκρινε το υψηλό ήθος, η καλοσύνη, η σεμνότητα και αρχον-τιά. Η Ιφιγένεια Ποταμάνου χήρεψε νέα αλλά, τιμώντας τη μνήμη του α-γαπημένου της συζύγου, δεν επείδι-ξε το δεύτερο γάμο, αλλά με την α-μόνη συμπάρταση της αδελφής της Αλεξάνδρας, αφοσιώθηκε στη μόρφωση και ανατροφή της μονάκρι-βης κόρης της Ανωούλας την οποία υπήρξε να καμαρώσει καλοπαινη-μένη και ευτυχισμένη στη ζωή. Ευτύ-χως Ιφιγένεια να καμαρώσει εγγό-να μορφωμένα, αποδοτικά και χρή-σιμα στην κοινωνία, τα οποία λά-τρειψε και σε λάτρευαν με πολλή α-γάπη και σεβασμό. Στη ζωή σου σαν παιδαγωγός, σκέπασες κάτω από τα μητρικά σου φτερά πολλά νεότατα τα οποία δίδασκες με χριστιανική ευλά-βια και τα γαλούχησες με τα νάμα-τα του ελληνοχριστιανικού πολιτι-σμού. Μαθήτευσαν κοντά σου και πρόκοπον στη ζωή πολλές εκατοντά-δες ελληνόπουλα τα οποία θα σε θυ-μούνται πάντα με σεβασμό και θα τι-μούν τη μνήμη σου. Κοιμήσου Ιφιγέ-νεια ήσυχη τον ύπνο του δικαίου.

Α. Κ.

Νο είναι Ιφιγένεια αιωνία η μνήμη σου και ελαφρό το Απτικό χόμα που σε σκέπασε. Στα παιδιά σου, τα εγ-γόνια και την αδελφή σου εύχομαι να ζήσουν χρόνια πολλά να σε θυμούν-ται και να τιμούν τη μνήμη σου.

ΜΑΡΙΑ ΑΠ. ΠΑΠΑΛΕΞΙΟΥ

Η Μαρία Παπαλεξίου, φυτρωμένη και μεγαλωμένη, πάνω στα κακοτρά-χαλα βράχια του Βίκου, από τις 14 Ιουλίου 1987, έπαυσε να υπάρχει.

Η ψυχή της, αφήνοντας το ταλαι-πωρημένο από τις έγνοιες τις κακου-χίες και τα χτυπήματα της πρόσκαι-ρης εδώ ζωής, πέταξε και πήγε εκεί που «δεν υπάρχει πόνος, λύπη, σπε-ναγμός, αλλά ζωή ατελείωτος...», ό-πως τόσο σωτά και σοφά τα λέει η Εκκλησία μας.

Πάντοτε πρόσχαρη, φιλόξενη, γε-μάτη καλοσύνη, κρύβοντας ερμητικά, με τρόπο, όλες τις δικές της λύπες.

Πάντοτε ακούραστη, κι ως μη στα-ματούσε, δουλεύοντας μερονυχτίς. Αυτή μάνα και πατέρας, (αφού ο σύντροφός της έφυγε από τη ζωή ε-δώ και πολλά χρόνια), για να τακτο-ποιήσει τους δυο λαμπρούς της γυι-ούς.

Της ήταν αδιανόητο να μεταφυτε-τεί στις πολιτείες, όπου μένουν, κα-λά εγκατεστημένα τα πα-διά με τα εγγόνια της, «για να μη τους γίνει φόρτωμα».

Προτιμούσε να μένει στον τόπο της μόνη και περήφανη! Πηγαίνοντας

του, την Χρύσω και τον Γιάννη, μέ-σα σε στερήσεις. Δεν ήταν όμως ο τόπος που αποδέχεται άβουλα τη μοίρα του. Δραστήριος, όπως ήταν, με πρακτικό πνεύμα και δυναμισμό, ξεκίνησε μικρός ακόμη για την ξενι-τεία, όπου αντιδρώντας αποτελεσμα-τικά στις δυσχέρειες και τα εμπόδια, που του προβάλλονταν, κατόρθωσε τελικά να σταδιοδρομήσει και να δη-μιουργήσει ένα άνετο οικογενειακό βι-οτικό επίπεδο και μια οικογένεια αξιο-πρεπή, με δυο κόρες, που τις αποκα-τέστησε άριστα και του επλούτισαν το οικογενειακό περιβάλλον με εγγό-νια και εγγόνια.

Ζούσε ευτυχισμένος ανάμεσα στα μέλη της οικογένειάς του, όπου εμ-φανίστηκε απρόκλητα, η επάρατη αρ-ρώστια, που αφού τον ταλαιπώρη-σε αρκετά, τον απόσπασε από τη γλυκιά θαλπωρή του οικογενειακού του περιβάλλοντος τελικά.

Φιλότιμος και φιλόπονος, εξυπηρε-τικός και δημιουργικός είχε πάντα και μια πρακτική γνώμη για κάθε πρό-βλημα που ανέκυπτε. Με αυθορμητι-σμό, ζωντανία, θάρρος και φιλοπαύ-μονα διάθεση αντιμετώπιζε τις δυσχέ-ρειες της ζωής και διάνθιζε τις σκέ-ψεις του και τις προτάσεις του με κά-ποιο ανέκδοτο, κάποια ιστορία, που την έλεγε με τον δικό του πρωτότυ-πο τρόπο, που είχε μια ιδιαίτερη γο-ητεία, που συγκρατούσε το ενδιαφέ-ρον και την περιέργεια των ακροα-τών.

Αλησμόνητε Νίκο, ας είναι ελαφρό το χόμα της πατρικής γης, που σε σκεπάζει και ο Κύριος ας γαληνέει τον πόνο και τη θλίψη των οικειών σου, που τόσο σε αγαπούσαν και σε σέβονταν.

Α. Κ.

ΜΑΡΙΑ ΑΠ. ΠΑΠΑΛΕΞΙΟΥ

Η Μαρία Παπαλεξίου, φυτρωμένη και μεγαλωμένη, πάνω στα κακοτρά-χαλα βράχια του Βίκου, από τις 14 Ιουλίου 1987, έπαυσε να υπάρχει.

Η ψυχή της, αφήνοντας το ταλαι-πωρημένο από τις έγνοιες τις κακου-χίες και τα χτυπήματα της πρόσκαι-ρης εδώ ζωής, πέταξε και πήγε εκεί που «δεν υπάρχει πόνος, λύπη, σπε-ναγμός, αλλά ζωή ατελείωτος...», ό-πως τόσο σωτά και σοφά τα λέει η Εκκλησία μας.

Πάντοτε πρόσχαρη, φιλόξενη, γε-μάτη καλοσύνη, κρύβοντας ερμητικά, με τρόπο, όλες τις δικές της λύπες.

Πάντοτε ακούραστη, κι ως μη στα-ματούσε, δουλεύοντας μερονυχτίς. Αυτή μάνα και πατέρας, (αφού ο σύντροφός της έφυγε από τη ζωή ε-δώ και πολλά χρόνια), για να τακτο-ποιήσει τους δυο λαμπρούς της γυι-ούς.

Της ήταν αδιανόητο να μεταφυτε-τεί στις πολιτείες, όπου μένουν, κα-λά εγκατεστημένα τα πα-διά με τα εγγόνια της, «για να μη τους γίνει φόρτωμα».

Προτιμούσε να μένει στον τόπο της μόνη και περήφανη! Πηγαίνοντας

τώρα στο Βιτοκό, αναμφίβολα θα διαπιστώσετε, ότι «κάτι έλειψε!». Ό-πως ένα μεγάλο δέντρο που συνήθι-σες να το βλέπεις πάντοτε σε μια θέ-ση, όταν ξαφνικά το κόψουν, θα κα-ταλάβεις αμέσως, ότι «κάτι έλειψε!». Πηγαίνοντας τώρα στο Βιτοκό, μην περιμένετε ν' ανοίξει η πόρτα «καρσία» στο Βίκο, για να ιδείτε τη Μαρία να σας πει, «ελάτε κι από το σπίτι», να πάρете ένα γλυκό, έναν καφέ!.

Η Μαρία έφυγε!

Όμως, σεις τα παιδιά της, που η μάνα σας η Μαρία, σας γαλούχησε, όχι μόνο με το φυσικό της γάλα, αλ-λά και με τις πατροπαράδοτες ακα-τάλυτες πνευματικές αρχές, μη λυπη-θείτε, μην κλάψετε παραπάνω από ό-σο πρέπει, γιατί η ψυχή της λεβέντισ-σας μάνας σας, θα πονέσει!

Κι εμείς οι άλλοι παραπέρα, συγγε-νείς και φίλοι, το ίδιο θα προσπαθή-σουμε να πετύχουμε, ευχόμενοι συ-γχρόνως, όπως η Θεός αναπαύσει την άδολη ψυχή της!

Αιωνία της η μνήμη!

Ι. Γ. Π.

Ο ΜΥΛΟΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 113

τρηθώσι τω εργολάβω εικοσάφραγκα χρυσά δέκα (αριθ. 10) ως αρραβών, το δε υπόλοιπον της πρώτης δόσεως τη 15η Αυγούστου του παρόντος έ-τους. Αι δε άλλαι τέσσαρες δόσεις θα δίδονται αναλογώς της εργασίας.

Η τελευταία όμως δόσις θα μετρη-θεί μετά την εν τελεία κα: πλήρη κα-ταστάσει.

Επί τούτοις εγένετο το παρόν εις διπλούν προς ασφάλειαν εκάτερου των συμβαλλομένων μερών, υπό των και υπογράφεται.

Τη 16η Ιουλίου 1896 εν Παπίγκω

Οι συμβαλλόμενοι υποσχομαι Μάνθος Ιωαννοπούλου υποσχομαι Αποστόλος Χ. Λάμπας, υποσχομαι

τα άνωθεν Α. Χ. Δημητρίου, υποσχομαι την υπογραφήν του Α. Λάππα

Μιχαήλ Α. Εξαπεριδής Νικόλαος Σ. Κατσούκης

Κων. Γ. Οικονόμου, μαρτυρώ Α. Χ. Δημητρίου, μαρτυρώ

Κ. Παναγιώτσκου, μαρτυρώ Εμετρήσαν εις την σήμερον εις τον κύριον Μιχαήλ Εξαπεριδών και συντρόφιαν Ναπολέοντα εξήκοντα δυο (αριθ. 62), πενήτηκοντα δυο εκ μέρους του ταμείου της Αδελφότητας Από-

στολου Λάππα, δέκα δε εκ μέρους του κυρίου Μάνθου Ιωαννοπούλου.

Παπίγκω τη 8 Σεπτεμβρίου 1896 (υπογρ.) ΑΠ. Χ. ΛΑΠΠΑΣ

Προς αποζημίωσιν της εργασίας μου εβάσταξα 28 ήτοι: είκοσι οκτώ ναπολεόνια και εξήκοντα.

1896 Νοεμβρίου '21 (υπογρ.) ΜΙΧΟΣ Α. ΞΕΠΤΕΡΙΔΗΣ (ακολουθεί)

Εισφορές

2.000

Γένης Θεόφιλος
Γκώκα — Φωτίου Αλεξάνδρα
Μπουκοβίνας Α. Χαράλαμπος
Πεζοδόμος Γ. Αναστ.
Σακελλαρίου Μάνθος

1.500

Ντιναλέξης Αλ. Ευριπίδης

1.000

Αράπογλου Μιχάλης
Βασδέκη Βαρβάρα
Βαστέλη Θέμα
Βερτοδούλου Απ. Πηνελόπη
Βογά Κ. Παγώνα
Βότσης Θωμάς
Γενναδίου Αλ. Βασιλική
Γενναδίου Δημ. Θάληα
Γενναδίου Γεωρ. Ουρανία
Γιακουσιδίου — Γκούρη Μαργώ
Γκούρη Γιαννούλα

Δασκαλόπουλος Ι. Βασίλης
Δήμου Ιωάν. Ζήσης
Δούσημης Αριστ. Χρήστος
Δρυκοπούλου Μπέση
Δώδος Κ. Δημήτριος
Εξάρχου Σ. Βασιλική
Θεοδώρου Στ. Θεόδωρος
Ιωαννίδης Νίκος

Καπετάνιος Δημήτριος
Καπρίτσος Ιωάννης
Κολίτας Κων/νος
Κοσιβός Χριστόφορος
Κρεμμίδας Ματθαίος
Λιόντος Σωτ. Αθανάσιος
Λιόντος Αθ. Παναγιώτης
Λάπτας Αριστοτέλης
Ματσούλης Αθ. Χρηστόδουλος
Μεγγλιδής Αθανάσιος
Μίκω Ιφιγένεια
Μούδας Νίκος

Νάλητας Δ. Γ.
Οικονόμου Ιωάκωφ
Παναγής Κ. Νούλης
Πατερνάκης Δρ. Εμμανουήλ
Ποσιπής Νίκος
Στανιμεράκη Αμαλία
Τζόκα Δημ. Φιλομήλα
Τζούρδας Αριστείδης
Τσαμμένος Α. Λάζαρος
Τσαλεπούλου — Λιόντου Κλεονίκη

Τσαντήης Κ. Παναγιώτης
Τσομπάνης Δ. Γεώργιος
Φερεντίνο Γιάννης
Φιλίππος Κων. Παντελής
Φρίγκα — Γενναδίου Αριστ.
Χατζοπούλας Δημήτριος

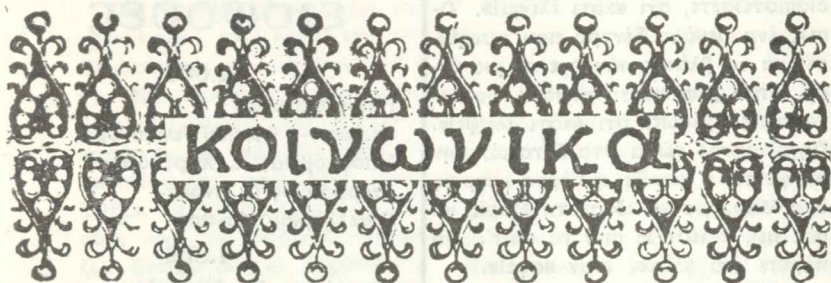
ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Στον αγαπημένο μας Χρήστο Μεγγλιδή που πέρασε στη Νομική Σχολή Αθηνών ευχόμεθα θερμά συγχαρητήρια.

Στον αγαπημένο μας Σωτήρη Τσα-βαλιά που πήρε το πτυχίο Πολιτικών Μηχανικών του ευχόμεθα συγχαρη-τήρια και καλές δουλειές.

Οκ.: Γκαγκοπούλου
ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Στον αγαπητό μας ε-ξάδελφο Αποστόλη Δώδο που πέτυχε στη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς θερμά συγχαρητήρια.

Οκ.: Κων. Κωλέτση

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΒΙΤΣΑ: — Ο Βασίλης και η Τούλα Ρίζου έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

— Ο Θόδωρος και η Βάσω Χαρίση έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

— Ο Κώστας και η Άννα Βασδέκη έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

— Ο Κλεάνθης και η Ερρήνη Ρούντα έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

ΕΚΠΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

— ● ★ ● —

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Το αγαπητό ζευγάρι των καθηγητών από το Κουκούλι κ.κ. Τάκης και Ουρανίας Ζάγκα έγιναν γονείς και δεύτερου χαριτωμένου αγοριού.

Να τους ζήσει.

Κουκουλιώτης

— ● ★ ● —

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

ΑΡΙΣΤΗ: Ανάμεσα στις δυο Ελένες — γιαγιάδες πήρε θέση μια τρίτη ΕΛΕΝΗ, η εγγονή τους. Αυτό το όνομα χάρισε η νουνά Κα Μαρία Ταμπούρα στη χαριτωμένη και γελαστή κορούλα του Βασίλη και Σταυρούλας Σκαμνέλου, από το χωριό μας. Η βάπτιστη έγινε στις 23/8/87 στον Αγ. Γεώργιο — Πλατ. Πάργης.

Φυσικά, για το ευχάριστο γεγονός, «επισυγκρίστηκαν» ποτήρια, σε οικογενειακό κύκλο, στο Κέντρο «Δειλινά».

Στους γονείς, τη νουνά και τις γιαγιάδες ευχόμαστε να τους ζήσει για να την καμαρώνουν.

Σ. Σ.

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ: Στις 29 Αυγούστου ο Κώστας και η Άννα Βαρζώκα, βάπτισαν το αγοράκι τους στον Άγιο Νικόλαο Αγοράς Ιωαννίνων. Το μυστήριο τέλεσε ο Πρωτοσύγκελος της Ιεράς Μητροπόλεως. Ο ανάδοχος που χάρισε το όνομα του παππού του Αναστάσιος.

Να τους ζήσει.

— ● ★ ● —

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΒΙΤΣΑ: — Δυο ξαδέρφια από το χωριό μας αρραβωνιάστηκαν δυο ξαδέρφες. Πρόκειται για τον αντιπρόεδρο του συλλόγου μας Γιάννη Ν. Βασδέκη που αρραβωνιάστηκε με την Γλυκερία Σαρηγιαννίδου και για τον

Μιχάλη Βασδέκη με την Έλενα Σαρηγιαννίδου.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν και καλά στέφανα.

— Ο Γιώργος Πετσέλης και η Λευκή Καραβατιά αρραβωνιάστηκαν. Ευχόμαστε να ζήσουν και καλά στέφανα.

ΕΚΠΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΙΤΣΑΣ

— ● ★ ● —

ΓΑΜΟΙ

ΑΡΙΣΤΗ: Με τη συμμετοχή πλήθους κόσμου, συγγενών και φίλων, έγιναν στις 5/9/87 στο Αρχιμανδρείο, οι γάμοι του ταιριαστού ζεύγους ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΛΕΑΝΘΗ ΠΕΠΗ, από το χωριό μας και της ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΑΘΗ ΡΟΓΚΟΤΗ, από το Γρεβενήτι, παιδαγωγών. Τα στέφανα αντάλλαξε η όμορφη Βίκυ, κόρη του χωριανού μας Θωμά Βότση, βιβλιοεκδότη. Επακολούθησε συνεστίαση στο Κέντρο «ΑΣΤΡΑ», που τέλειωσε με κεφάτο χορό στις 2 μετά τα μεσάνυχτα.

Στο νέο ζευγάρι και τους γονείς τους ευχόμαστε κάθε ευτυχία και προκοπή.

Σ. Σ.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Στεφανώθηκαν στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων η Ασπραγελιώτισσα Αγαθή Θ. Κουτλή, καθηγήτρια των Γαλλικών και ο Δημήτρης Παπανικολάου, φαρμακοποιός.

Στο ταιριασμένο ζευγάρι ευχόμαστε κάθε χαρά και ευτυχία.

ΜΑΚΡΙΝΟ: Ο Αριστοτέλης γιός που προέδρου μας Νικολάου Παππά παντρεύτηκε στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων τη Δήμητρα Θεοχάρη.

Κουμπάρος ο Θωμάς Βέλλης από την Ελάτη.

Μετά το γάμο ακολούθησε τρικούβεργο γλέντι στο Δροσοχώρι όπου διακρίθηκε στο Ζαγορίσιο χορό ο κουμπάρος.

Να ζήσουν ευτυχισμένα.

Κ. Κ.

ΜΑΝΑΣΣΗ: Ετελέσθη εν Ιωαννίνους την 5ην Σεπτεμβρίου 1987 ο γάμος του Πολυβίου ΚΑΡΡΑ Καθηγητού Φυσικής μετά της Πόπης Μπούτικου εκ Συρράκου Καθηγήτριας — Φιλόλογου.

Εγκάρδια συγχαρητήρια.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΤΣΑΜΕΝΟΣ

— ● ★ ● —

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΠΑΠΙΓΚΟ: Πέθανε ένας διαλεκτός συγχωριανός μας ο Ιωάννης Ρουμανέλης ήρωας του 1940 και τραυματίας — ανάπηρος αξιωματικός. Πολλά προσέφερε στα κοινά και σημείωσε α-

ξιόλογη δράση σαν πρόεδρος του ΠΑΣ Γιάννινα.

Τη γυναίκα του και τους λοιπούς συγγενείς του συλλυπούμεθα εγκάρδια.

★

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα στις 18 Αυγούστου η Ιφιγένεια Π. Ποταμιάνου, το γένος Ζωΐδου, συνταξιούχος δημοδιδασκάλισσα.

Την αδελφή της Αλεξάνδρα και τους άλλους συγγενείς συλλυπούμεθα εγκάρδια.

★

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε στην Αθήνα στις 6 Σεπτεμβρίου ο Νικόλαος Κ. Οικονομίδης.

Η οικογένειά του και τα αδέρφια του ευχαριστούν τους συμπατριώτες που συμπαραστάθηκαν στο βαρύ τους πένθος.

★

ΒΙΤΣΑ: Μέσα σε μια μέρα βαρύ πλήγμα χτύπησε το χωριό μας και το βύθισε σε θλίψη.

Στις 18 Αυγούστου τρεις χωριανοί άφησαν την τελευταία τους πνοή.

— Ο Τάσος Πετσέλης νέος 23 χρονών βρήκε τραγικό θάνατο σε τροχαίο στην Αθήνα.

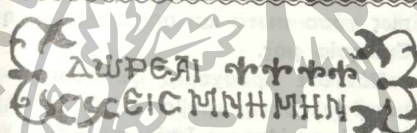
— Ο Γιώργος Καραγιάννης καλός οικογενειάρχης και ένας από τους λίγους που είχαν απομείνει φρουρός του χειμώνα στο χωριό, απεβίωσε τη στιγμή που καθάριζε την πλατεία του χωριού από το πανηγύρι. Ένας καλόκαρδος και πρόσχαρος άνθρωπος που πρόσφερε πολλά στο σύλλογό μας.

Ευχόμαστε με βαριά ψυχή να είναι ελαφρό το χώμα που θα τους σκεπάσει, στις δε οικογένειές τους θερμά συλλυπητήρια.

★

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ: Μετά πολύμηνη βαρυστική ασθένεια, απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη ο συνταξιούχος επίτιμος Γυμνασιάρχης Αντώνιος Δ. Κουνάβος, σε ηλικία 85 ετών. Τη νεκρώσιμη ακολουθία, στην οποία χοροστάτησε ο συγχωριανός πρωτοερέας Δημήτριος Βακάρος, παρακολούθησαν συγγενείς, φίλοι, παλιοί μαθητές του και πολλοί γνωστοί.

Συλλυπούμεθα θερμά την οικογένειά του, τους αδελφούς του και λοιπούς συγγενείς.

Για ενίσχυση των οικοπών της εφημερίδας:
• Η κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΖΩΪΔΟΥ πρόσφερε ΠΕΝΤΕ χιλιάδες δραχμές στη μνήμη της αγαπημένης της αδελφής ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ.

• Η κ. ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΝΙΚ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ πρόσφερε 3.000 δρχ. στη μνήμη της μητέρας της ΜΑΡΙΝΑΣ.

• Ο κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΡΡΟΣ πρόσφερε 2.000 δρχ. στη μνήμη της ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ — ΖΩΪΔΟΥ.

• Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

5.000

Κόλλια Ηλέκτρα

3.000

Λαμπριδής Στάθης
Πολυμερίδης Ιωάν. Νίκος

2.000

Γιώτα Δημ. Νίτσα
Ζηκόπουλος Γ. Αλέξανδρος
Μπαρτζόπουλος Ιωάννης
Πανταζής Αν. Ελευθέριος
Πέτσου Αμαλία
Πέτσος Αντώνιος
Τριανταφύλλου Κλεονίκη
Χαραλαμπίκη Νικολέτα
Χριστοφορίδου Καλυψώ

30 DM

Καψάλης Ιωάν. Ευάγγελος

1.500

Βαλάνος Αντώνιος
Βλάχου Βασ. Ιουλία
Ηλιάδης Γ. Αναστάσιος
Κουνάβος Δ. Δαδμάντιος
Σαραβάκος Κ. Μιχαήλ
Τζόκας Ηρακλής
Τσεκούρας Δ. Γεώργιος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Κύριε Διευθυντά,

Οφείλω να εκφράσω και δημόσια τις άπειρες ευχαριστίες μου προς το σεβαστό μας δάσκαλο, ιστορικό και λαογράφο κ. Κώστα Λαζαρίδη, ο οποίος μου χάρισε σειρά από τα μέχρι τώρα εκδοθέντα βιβλία του, για τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης μου. Στον ακούραστο αυτόν πνευματικό σκαπάνεα και λάτρη του Ζαγοριού, που τόσα πρόσφερε με την πένα του για την προκοπή και ευημερία του τόπου μας, εύχομαι κάθε ευτυχία και χαρά και εیده η θεία χάρη του δίνει δύναμη και υγεία για τη συνέχιση των πατριωτικών του αγώνων.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 122

Κατεσόδου αντίγραφον της Διαταγής (!) του Υπουργείου Γεωργίας αυτή δεν επισυνάπτεται.

Ελπίζουμε ότι, λαβαίνοντας γνώση των παθόντων οι Υπουργοί των Υπουργείων Γεωργίας Χωροταξίας και Περιβάλλοντος και λοιπών συναρμοδίων Υπουργείων, θα κάνουν κάτι για την εναισθητοποίηση των αρμοδίων οργάνων των υπουργείων των, βοηθώντας έτσι την αξιόπαινη προσπάθεια των Κοινοτήτων του Ζαγοριού για την διάσωση του φυσικού πλούτου της περιοχής των.